

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Katedra finančního práva a národního hospodářství

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Daňové aspekty insolvenčního řízení z pohledu insolvenčního správce a dlužníka

Předkládá: Bc. Jiří Kuneš

Vedoucí diplomové práce: JUDr. et Mgr. Silvie Anderlová

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Jiří KUNEŠ**
Osobní číslo: **R19N0026P**
Studijní program: **N0421A220001 Veřejná správa**
Studijní obor: **Veřejná správa**
Téma práce: **Daňové aspekty insolvenčního řízení z pohledu insolvenčního správce a dlužníka**
Zadávací katedra: **Katedra finančního práva a národního hospodářství**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Historický vývoj daní
3. Obecně o insolvenčním řízení
4. Daně v průběhu insolvenčního řízení z pohledu insolvenčního správce
5. Daně v průběhu insolvenčního řízení z pohledu dlužníka
6. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

- SPRINZ, Petr.** *Insolvenční zákon: komentář.* Vydání první. [Praha]: C.H. Beck, [2019]. xlv, 1200 stran. Velké komentáře.
- HÁSOVÁ, Jiřina.** *Insolvenční řízení.* 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. xxi, 290 stran.
- WINTEROVÁ, Alena.** *Civilní právo procesní.* 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. 374 stran.
- SMRŽOVÁ, Petra.** *Daňové právo de lege lata.* 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2018. 156 stran.
- MARŠÍKOVÁ, Jolana.** *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou.* 5. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2017. 317 stran.

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. et Mgr. Silvie Anderlová**
Katedra finančního práva a národního hospodářství

Datum zadání diplomové práce: **23. března 2020**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2021**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

JUDr. Petra Hrubá Smržová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Plzni dne 27. července 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „*Daňové aspekty insolvenčního řízení z pohledu insolvenčního správce a dlužníka*” zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem, jenž je pro vědeckou práci obvyklý.

V Plzni dne 30.03.2021

.....

Bc. Jiří Kuneš

Poděkování

Chtěl bych poděkovat vedoucí mé diplomové práce JUDr. et Mgr. Silvii Anderlové za konzultace a cenné rady, které mi poskytla při zpracování této práce.

OBSAH

1. Úvod	8
2. Historický vývoj daní	9
2.1. Starověk	9
2.1.1. Indie	9
2.1.2. Athény	9
2.1.3. Římská říše	10
2.2. Středověk	12
2.3. Novověk	12
2.4. Vývoj daňového systému na území České republiky do roku 1993	13
2.5. Daňová soustava České republiky v současnosti	18
3. Obecně o insolvenčním řízení	22
3.1. Historie insolvenčního řízení	22
3.2. Právní prameny upravující insolvenční řízení	24
3.3. Základní pojmy spojené s insolvenčním řízením	26
3.4. Průběh insolvenčního řízení	28
3.4.1. Zahájení insolvenčního řízení	28
3.4.2. Průběhy insolvenčního řízení	29
3.4.2.1. Průběh oddlužení	31
3.4.2.2. Průběh konkursu	32
3.4.2.3. Průběh reorganizace	33
3.4.3. Ukončení insolvenčního řízení	35
3.4.3.1. Skončení konkursu	35
3.4.3.2. Skončení oddlužení	37
3.4.3.3. Skončení reorganizace	38
3.5. Moratorium	39
4. Daně v průběhu insolvenčního řízení z pohledu insolvenčního správce	40
4.1. Obecně o daňových povinnostech	40
4.2. Daňové povinnosti insolvenčního správce přímo nesouvisející s insolvenčním řízením	41
4.2.1. Insolvenční správce a daň příjmu fyzických osob	41
4.2.2. Insolvenční správce a daň z příjmu právnických osob	43
4.2.3. Insolvenční správce a DPH	44

4.2.4. Insolvenční správce a daň silniční	45
4.2.5. Insolvenční správce a spotřební daně	46
4.2.6. Insolvenční správce a daň z nemovitých věcí	47
4.3. Osoba s dispozičním oprávněním	48
4.4. Daňové povinnosti insolvenčního správce v insolvenčním řízení	49
4.4.1. Insolvenční správce a daňová tvrzení v insolvenčním řízení	49
4.4.2. Insolvenční správce a daně z příjmů v insolvenčním řízení	53
4.4.2.1. Daň z příjmu fyzických osob	53
4.4.2.2. Daň z příjmu právnických osob	53
4.4.3. Insolvenční správce a DPH v insolvenčním řízení	55
4.4.3.1. Zrušení registrace k DPH insolvenčním správcem	55
4.4.4. Insolvenční správce a silniční daň v insolvenčním řízení	57
4.4.5. Insolvenční správce a spotřební daně v insolvenčním řízení	57
4.4.6. Insolvenční správce a daň u nemovitých věcí v insolvenčním řízení	58
5. Daně v průběhu insolvenčního řízení z pohledu dlužníka	59
5.1. Dlužník jako osoba s dispozičním oprávněním	59
5.2. Dlužník a daňová tvrzení v insolvenčním řízení	59
5.3. Dlužník a daně z příjmů v insolvenčním řízení	60
5.3.1. Daň z příjmu fyzických osob	60
5.3.2. Daň z příjmu právnických osob	61
5.4. Dlužník a DPH v insolvenčním řízení	62
5.4.1. Délka zdaňovacího období pro platbu DPH	62
5.4.2. Oprava základu DPH	63
5.5. Dlužník a daň silniční v insolvenčním řízení	65
5.6. Dlužník a spotřební daně v insolvenčním řízení	65
5.7. Dlužník a daň z nemovitých věcí v insolvenčním řízení	66
6. ZÁVĚR	68
RESUMÉ	70
ZDROJE	71

1. ÚVOD

Tématem mé diplomové práce jsou „Daňové aspekty insolvenčního řízení z pohledu insolvenčního správce a dlužníka“.

Práce by ve svém textu měla přinést pro čtenáře vhled do již zmíněného tématu, a objasnit tak výše uvedenou problematiku. Při snaze o postihnutí základních daňových aspektů se zaměřím především na dva nejčastější způsoby úpadku, kterými jsou oddlužení a konkurs. S těmito způsoby oddlužení se v praxi setkávám především při vykonávání činnosti pro insolvenčního správce.

Ve druhé kapitole popisuji obecný vývoj daní od starověku, přes středověk, až po novověk. Zmiňuji a popisuji zde také vývoj daní v samotných českých zemích od počátku 10.století až do daňové reformy z roku 1993 s uvedením aktuální daňové soustavy.

Třetí kapitola je již zaměřena na samotné insolvenční řízení, tedy konkrétně na jeho historický vývoj, přes právní úpravu a subjekty, až po průběh insolvenčního řízení od počátku do jeho konce.

V kapitole čtvrté se zabývám daňovými aspekty insolvenčního řízení z pohledu insolvenčního správce. V této části popisuji právní úpravu, jenž upravuje dané téma, tedy veškeré daňové aspekty vztahující se na osobu insolvenčního správce během celého insolvenčního řízení. Následující kapitola pátá kapitola, je shodně jako kapitola předchozí, zaměřena na daňové povinnosti, tentokrát z pohledu dlužníka.

Informuji zde o daňových nárocích, jenž jsou na dlužníka kladeny od zahájení až do skončení insolvenčního řízení.

Závěrem shrnuji informace získané při psaní této práce a uvádím problematiku současné doby spojenou s pandemií SARS CoV-2 v České republice.

2. HISTORICKÝ VÝVOJ DANÍ

O daních nebo také daňovém systému samotném je možné hovořit tehdy, když je již v daném státě (oblasti) vytvořena a vyvinuta veřejná správa. Z toho vyplývá, že vývoj daní a daňového systému neprobíhá od počátku, souběžně se založením prvních států, ale vyvíjí se postupně a častokrát až v mnohem pozdější době. První daně začaly vznikat v době, kdy náklady státu, které byly zprvu hrazeny ze státního majetku či z výnosů panovníka, přestaly být dostačující. S rostoucími náklady, proto bylo nutné najít nové zdroje, jejichž prostřednictvím se náklady uhradí. Z počátku byly dávky (tehdy ještě nikoliv daně - tento název až později) vybírány nepravidelně, kde určujícím ukazatelem pro výši vybírané dávky byl nemovitý majetek. Teprve až později byly dávky nebo také berně či daně pevně stanoveny a vybírány pravidelně.

2.1. Starověk

Do období Starověku řadíme především starověkou Indii, Athény, a také Římskou říši.

2.1.1. Indie

Ve starověké Indii v počátku pojednává o daních Zákoník Manuův¹, jenž vznikl přibližně v období 2.století př.n.l. až 2.století n.l.. Dle tohoto zákoníku činila výše daně pro krále 5% z hodnoty daného zboží. Zákoník však neupravoval výhradně daně. Jak je známo zákon obsahuje kromě právních předpisů také bráhmanské moudrosti a životní rady.²

2.1.2. Athény

Ve státě Athény jsou první daně datovány již do 4.století př.n.l. a jsou nazývány leiturgie³, následují veřejné pokuty a cla. Okolo roku 475 př.n.l. se objevuje tribut států spolčených, neboli fároi, který byl od svého počátku považován za dávku dobrovolnou, která sloužila na podporu obrany států.

Avšak poté, co bylo sídlo pokladny okolo roku 460 př.n.l. přesunuto do Athén, dávka se stala povinnou.

¹ Manuův zákoník je starověkým indickým kodexem mravů a správného chování, platný pro indic-kou společnost rozdělenou na kasty

² Překlad KOZÁK Jan. *Manuův zákoník*. 2.vydání. Praha: Bibliotheca gnostica, 2019. 545 s. ISBN 978-80-907600-0-4.

³ leiturgie je zvláštní forma daně vztahující se na bohaté občany

Je nutné také zmínit přímou daň ze jmění, která byla oproti předchozím daním a poplatkům zavedena relativně později, až roku 428 př.n.l., ale byla daní velmi progresivní a za její základ je považováno Solónovo rozdělení lidu na 4 třídy, kde hlavním ukazatelem byl movitý a nemovitý majetek.

2.1.3. Římská říše

V případě Římské říše se prvotní zmínky o dani, respektive o berni datují do období prvních králů. Blíže upravena, však byla berně Serviovou ústavou⁴, což byl v pořadí 6. král Římský. Jako právní podklad pro výběr berně byly považovány tributární listiny. Tributární listiny byly vypisovány římským senátem podle jmění občanů. V počátku byly do jmění zahrnovány pouze tzv. res mancipi⁵ neboli věci mancipační, které byly taxativně vymezené, tedy přesně určeny. Například to mohly v tehdejší době být pozemky (pouze na půdě Římské říše), otroci, zvířata, apod. Následně byl za jmění považován movitý, stejně tak i nemovitý majetek.

V době, kdy tehdejší provincie ovládli Římané bylo tributum pro občany zrušeno a stalo se výjimkou.

Jako příklad lze uvést období triumvirátu v roce 43 př.n.l.⁶, kdy bylo tribut pro občany zaveden, avšak následně od roku 89 n.l. byla od tributu osvobozena celá tehdejší Itálie.

Hlavní odpovědnost za berně poté plně spočinula na provinciích, kdy však úprava berního systému nebyla ve všech provinciích shodná. Daň neboli berně, která byla uložena jednotlivým provinciím, byla daň pozemková.

Jako základ pro její vyměření sloužily výnosy z pozemků nebo její výše byla počítána nezávisle na výnosu z půdy, v pevné dávce. Pevnou dávku představovaly buď peníze nebo také přírodniny (produkty čistě přírodní bez zásahu člověka). Dle toho byla daň považována za pozemkovou nebo daň ze jmění.

Placení berní se nevztahovalo především na ty pozemky, které byly římským občanům uděleny nebo na ty, ke kterým se vztahoval tzv. vectigal⁷, tedy zvláštní dávka.

⁴ Servius Tullius byl šestým králem Říma přibližně v letech 575-535 př.n.l.)

⁵ res mancipi představují taxativně vymezené věci (zvířata pro práci, otroky, pozemky na italské půdě)

⁶ Kolektiv. *Římská říše*. 3. vydání. Praha: Extra publishing, 2020, s. 51. ISBN 978-80-7525-314-9.

⁷ vectigal je pojem označující pachtovné či veřejnou dávku

Vybírání berně spočívalo na rozdělení provincie v okresy městské, které poté tvořily zvláštní okresy berní. Na každý takový okres rozvržen určitý roční obnos stipendia a úřady provinciální byly povinny jej odváděti, samy pak vybíraly od obyvatelstva berně.⁸ Nebyl-li obnos stanovený dovršen, byla vypisována daň osobní (ze jmění). Vedle stipendia odváděny i různé jiné dávky, jako obilí pro praetora a jeho kohortu, zvířata ke hrám aj. Mimo to vyskytuje se zvláštní druh berně osobní (zvané tributum capitis), kterou platiti bylo každému občanu a která začasť měla povahu daně živnostenské.

K určité úpravě či reformě došlo v období císařství, protože tehdejší úprava představovala pro obyvatele provincií velkou zátěž, mnohdy nezvládnutelnou. Proto měly být berně po úpravě stejnoměrné a bez rozdílu. Proto byla za císaře Augusta přistoupeno k novému zeměpisnému vyměření celé Římské říše a současně i provincií.

Stanoven byl zároveň census⁹, jehož původním účelem byla evidence veškerého majetku. Následně se stal podkladem pro celý daňový systém.

Census byl platný pro všechny provincie a jeho provedením byli pověřeni zvláštní úředníci, jejichž dozorem byl pro větší okresy stanoven úředník vyšší.¹⁰

Konečná úprava směřovala k císaři, kterému byly předávány veškeré dokumenty plynoucí z činnosti censorů.

Základem pro vyměřování byly tabulky, které zhotovili Římané při výkazech půdy a podle nich byl následně zaveden detailní katastr berní, který obsahoval jméno pozemku, obec a také kraj, ve kterých se pozemek nacházel, společně s dalšími údaji. Zajímavostí je, že do berní katastru se uváděla i jména dvou nejbližších sousedů.

Samotné vyměřování skončilo až v době vlády císaře Trajána.

Další daňová reforma probíhala za císaře Diokleciána, kdy do doby než byl reforma dokončena bylo celé území od daní osvobozen.

⁸ ČERMÁK, Aleš a Klára JIRKOVÁ. *Formování historie*. 2.vydání. Praha: Akademie výtvarných umění, 2013, s. 333. ISBN 978-80-8710-837-6.

⁹ census je soupisem osob nebo majetku, který slouží k daňovým účelům

¹⁰ <https://cs.wikipedia.org>. <https://cs.wikipedia.org> [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Daň>

2.2. Středověk

Přechodem do období středověku, se kterým bylo spojené i stěhování národů, bylo zapříčiněno, že státní správa a vůbec vývoj daňového systému či berní samotných byl pozastaven.

Za opětovný počátek vývoje lze považovat období Francké říše¹¹. První zmiňovanou berní zde byl tribut ukládaný podrobeným státům za období vlády královského rodu Merovejců. Tento tribut byl ukládán především Alamanům, tedy svazu germánských kmenů, a dále také Longobardům či Durinkům.

Tribut byl a je považován za berní jako takovou a byl odváděn v období Velikonoc, odkud také pochází název osterstuopha, tedy daň velikonoční.

Reálnou berní však můžeme nalézt na území Galii a jedná se o tzv. capitatio nebo také daň z pozemku.

Pro její výběr byl základem mimořádný katastr. Plné osvobození od této daně, stejně tak jako od všech ostatních se poté vztahovalo Franky.

Mezi dalšími byly od daní osvobozeny také pozemky, které daroval král církvi i pozemky církevních nebo franských vazalů.

Majitelům těchto pozemků však byly uloženy jiné povinnosti, a to konkrétně odvádění konkrétních dávek přírodnin apod.

Z důvodu, kdy panovníkova moc nebyla tak silná, aby mohl libovolně dle svého uvážení ukládat daně a každá změna závisel na souhlasu stavů, jenž plně bránili své zájmy, systém berní nikdy nedospěl do stavu, kdy by mohl být považován za dokonalý.

2.3. Novověk

Komplexnější systém daní se začíná objevovat v 16.století. V této době se souhlasem ze strany říšských stavů byla uvolňována každoročně od počátku roku 1521 určitá výše berní k úhradě státních nákladů, především na vojsko. Na oplátku si stavové vymohli právo, aby mohli berně, které na ně dopadaly sami rozvrhovat mezi poddané. Toto právo se nazývalo *ius collectandi*.¹² Mezi práva poddaných sice patřilo právo odvolat se proti nespravedlivému uložení daní ke kamerálnímu úřadu, avšak jednalo se pouze o právo formální.

V tomto období se také začínají objevovat první zmínky o exekucích.

¹¹ období Francké říše trvalo v letech 482-843 n.l.

¹² GRŮŇ, Lubomír. *Vybrané kapitoly z historie daní, poplatků a cla*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004, s. 62. ISBN 80-244-0867-8.

Konkrétně v zákoně z roku 1521, kde je možné nalézt 3 stupně exekuce: 1) vojenskou moc, 2) sekvestraci, 3) prodej.

Samotný výběr daní však byl velmi málo efektivní, a to především z důvodu absence jakýchkoliv výběřčích či dozorčích orgánů.

Za zmínku stojí jedna z dalších obecných daní, konkrétně daň z roku 1548 sloužící k udržování říšského komorního soudu tzv. „*Kammerziele*“.¹³ Tato daň byla placena stavy až do samotného konce Německé říše.

Berní neboli daňové úřady existovaly při císařském dvoře a nesly název komory, odtud také název několika předchozích zmíněných daní, z německého Kammer, tedy komora.

2.4. Vývoj daňového systému na území České republiky do roku 1993

Jak již bylo zmíněno v předchozích podkapitolách, jakýkoliv vývoj daní byl spojen především se vznikem prvních států. V našich zemích se samotný pojem „berně“, který označoval daň, začal používat až v období po nástupu rodu Lucemburků na český trůn, což se datuje okolo roku 1310. Tohoto roku nastupuje na trůn první Lucemburk, a to Jan Lucemburský.¹⁴

Jak uvádí P. Hrubá Smržová ve své knize Finanční a daňové právo, první zmínku o slovu berně je možné nalézt v listině z roku 1310, kterou lze považovat buď za stručný manifest či návrh privilegií pro české stavy.¹⁵

Za stěžejní oblast úpravy této listiny jsou považovány právě berně, a to konkrétně situace a podmínky, za kterých je král může vymáhat.

Stejně jako v jiných některých dalších zemích, tak ani u nás nemohl panovník vybírat berně bez toho, aniž by měl k tomuto úkonu svolení stavů.

Výjimku však tvořily dva případy, kdy jeden z těchto případů představovala korunovace samotného krále a druhým případem byla svatba králových dcer. Jakákoliv další snaha o výběr daní byla podmíněna právě souhlasem stavů.

¹³ Vybrané kapitoly z historie daní, poplatků a cla. GRÚŇ, Lubomír. *Vybrané kapitoly z historie daní, poplatků a cla*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004, s. 145. ISBN 80-244-0867-8.

¹⁴ HRUBÁ SMRŽOVÁ, Petra, Petr MRKÝVKA a kolektiv. Finanční a daňové právo. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 2016, 2020, s. 271. ISBN 978-80-7380-796-2.

¹⁵ tamtéž

Toto právo bylo stavy pečlivě hlídáno tak, aby o něj v průběhu času nepřišly, a proto bylo vždy po čase potvrzováno tzv. královskými reverzy.¹⁶

Po nástupu rodu Lucemburků bylo zachováno dělení daní stejně jako v předchozím období, kdy se daně dělily na všeobecné a speciální.

Collecta generalis neboli berně obecná byla s velkou pravděpodobností původně vybírána od všech obyvatel s tím, že mohly existovat určité výjimky a skupiny obyvatel, jenž byly z tohoto vyjmuty.

Collecta specialis, tedy berně speciální postihující pouze konkrétní skupiny. Jednalo se o města královská a kláštery. U královských měst, která králi patřila se jedná je výběr daní se jedná o nepochybný krok, avšak výběr daní od klášterů již tak jednoduchý pro krále nebyl. Koncem 13.století byla papežem Bonifácem VII. vydána bula Clericis laicos¹⁷, která výslovně zakazovala králi vybírání daní od duchovních bez toho, aniž by měl souhlas papeže.

Český král se dle Clericis laicos podle dostupných pramenů řídil pouze jednou, a to v roce 1297.

Vydání samotné buly však způsobil značnou nevoli u většiny panovníků, a proto byla papežem Klementem V. zrušena s tím, že papež požádal panovníky, aby před výběrem mimořádné daně od duchovních požádal papežovu radu o souhlas.

Zajímavostí je, že s počátkem 14.století, ač dle názvu daň speciální, byla postupně vybírána častěji než daň obecná.

Berně obecná byla odváděna zejména z pozemků, řemeslných živností a dalších. Jak již bylo zmíněno, výběr této daně probíhal od veškerých obyvatel s tím, že výjimkou byly skupiny, jenž král od této povinnosti osvobodil. Obecná berně se vztahovala konkrétně na tyto skupiny obyvatel: šlechtu, měšťany, světské a řeholní duchovenstvo.¹⁸

Nyní, když jsem zmínil osoby, na které se daň vztahovala, považuji za důležité informovat také o tom, kdo byl výběrem daní pověřen. Ti kdo daň vybírali se nazývali kollektori, v jejichž popředí stál berní notář.

V listině, která má původ v roce 1333 se kollektori také označují jako bernarii.

¹⁶ královský reverz představoval listinu, která potvrzovala právo stavů schvalovat panovníkovi výběr daní

¹⁷ clericis laicos - bula zakazující králi výběr daní od duchovních, vydána v r.1296 papežem Bonifácem VII.

¹⁸HRUBÁ SMRŽOVÁ, Petra, Petr MRKÝVKA a kolektiv. *Finanční a daňové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 2016, 2020, s. 273. ISBN 978-80-7380-796-2.

Do funkce byli kollektori¹⁹ jmenováni samotným králem a mezi jejich další funkce patřilo například vyjednávání s povinnými o výši sumy, která byla odváděna namísto daně, tedy paušál.

Za jeden z nedůležitějších dokumentů, na jehož základě byly berně vybírány, a ve kterém bylo možné najít úpravu týkající se tohoto tématu, byl Berní řád Václava IV.

Na základě dochovaných informací je možné zjistit, že Berní řád stanovil 12 berních krajů neboli obvodů, podle kterých byly daně vybírány.

Před tím, než došlo k samotnému výběru daní, byly rozeslány informativní listy do všech berních okresů, kde byl mimo jiné uveden důvod, na základě kterého byly daně vybírány.

Speciální královské listy, tzv. litera majestatis super collectione bernae generalis, jenž byly určeny pro berníky, navíc kromě příčiny proč byly daně vybírány, uváděly i konkrétní datum, kdy má být započato s výběrem berní a jmenovaly osoby, které byly osvobozeny od výběru daní, většinou na základě dohody s králem, kterému za berní odvedly jinou náhradu.

Berní řád krále Václava IV. za porušení berní povinnosti uvádí velmi tvrdé tresty od pokuty pro ty, kteří se s platbou daně opozdili, až po propadnutí majetku pro ty, kteří své vlastnictví zamlčeli.

Během následujících let probíhaly další menší či větší daňové reformy nebo jiné změny, avšak za zmínku stojí až berní rula. Berní rula pochází z roku 1654 a představuje první soupis podrobný soupis majetku v Čechách krátce po 30 leté válce. Pro území Moravy je obdobný dokument pojmenován jako lánový rejstřík. Konkrétně byla v berní rule u každého občana uváděna výměra polí, jenž byly jeho majetkem, ale také plodiny, které na těchto polích pěstoval a počty dobytka, které měl ve svém vlastnictví.

Berní rula byla považována za jeden ze základních kamenů při budování absolutistického státu. Bylo tomu tak z důvodu, že zdanění prováděl sám stát, kdy základem pro toto zdanění byl podrobný soupis majetku, který se nacházel právě v berní rule.²⁰

¹⁹ tamtéž

²⁰ ČERVENÝ, Václav a Jarmila ČERVENÁ. *Berní rula*. Praha: Libri, 2003, s. 2232. ISBN 80-7277-058-6.

Rula tak představovala základ pro výběr daní až do roku 1712, kdy byla uskutečněna reforma a následně do let 1749 až 1756, kdy svoji reformu prosadila Marie Terezie a základ této reformy již představovala výměr z pozemků a výnos z nich.

Po reformě Marie Terezie následovala Josefínská reforma.²¹ V roce 1775 patent vydaný císařem Josefem II. stanovil hlavní zásadu pro novou úpravu pozemkové daně. Doposud byla výše této daně rozdílná pro selské a panské pozemky a snahou bylo daň sjednotit.

Krátce na to, konkrétně roku 1810 byl vydán další patent, který byl základem pro trvalý berní katastr.²² K realizaci tohoto patentu byla stanovena tzv. „dvorní komise pro regulaci berní“, jejímž hlavním úkolem byla právě příprava „trvalého berního katastru“. Činnost této komise však byla na několik let přerušena několika válkami a svolána byla až dekretem z roku 1817.

Založení katastru pro Čechy, Slezsko, Moravu, ale i Dolní a Horní Rakousko, Štýrsko, Korutany a další předcházelo detailní měření všech pozemků a také ocenění užitků, které mohly z jednotlivých pozemků plynout. Současně s tímto katastrem platily v Rakouských zemích i další systémy.

Poté co v roce 1918 po rozpadu Rakouska – Uherska vznikl samostatný Československý stát, následovalo přijetí nové právní úpravy daní zákonem č.11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého.²³

Stejně tak jako při předchozích právních úpravách netrvalo dlouho a objevily se tendence s cílem o novou právní úpravu daňového systému. Stalo se tak v roce 1927, kdy na základě daňové reformy, která byla iniciována ministrem financí té doby Karlem Englišem. Proto také reforma nese název „Englišova daňová reforma“ a je základem pro přijetí tehdejšího zákona o přímých daních s určitými úpravami platnými až do konce roku 1952.²⁴ Přímé daně byly základním stavebním kamenem daňového systému tehdejší Československé republiky.

²¹ <https://www.dejepis.com>. <https://www.dejepis.com> [online]. [cit. 2021-03-28]. Dostupné z: <https://www.dejepis.com/ucebnice/josefinske-reformy-cirkve-v-cechach-a-rakousku/>

²² <https://www.frau.cz>. <https://www.dejepis.com> [online]. [cit. 2021-03-28]. Dostupné z: <https://www.frau.cz/tereziansky-katastr/>

²³ HRUBÁ SMRŽOVÁ, Petra, Petr MRKÝVKA a kolektiv. *Finanční a daňové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 2016, 2020, s. 282. ISBN 978-80-7380-796-2.

²⁴ HRUBÁ SMRŽOVÁ, Petra, Petr MRKÝVKA a kolektiv. *Finanční a daňové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 2016, 2020, s. 271. ISBN 978-80-7380-796-2.

Mezi cíle reformy patřila snaha o efektivnější výběr daní (o kontrolu) a zvýšení státního příjmu, který z daní plynul.

V době 2.světové války od 16. března 1939 do 9.května 1945, kdy byl na našem území vyhlášen Protektorát Čechy a Morava byla platnou právní úpravou pro přímé a nepřímé daně právní úprava německé říše.

Jak již bylo zmíněno výše, po skončení 2.světové války se opět přechází na předválečnou právní úpravu daňového systému. Tento daňový systém se tedy skládá z daní přímých, kam řadíme daň důchodovou, daně výnosové (daň přepychová, daň z obratu, daň z cukru a další) a z daní nepřímých.

Od roku 1949 se začínají postupně budovat základy pro zásadní reformu, která přichází k 1. lednu 1953. Touto reformou byly zrušeny veškeré předchozí platné daně, kdy výjimkou byly daň z literární a umělecké činnosti a je tak dáno za vznik nové daňové soustavy, jež zohledňuje tehdejší politickou a ekonomickou situaci. Jsou zavedeny nové daně, jako například daň z obratu nebo daň ze mzdy, daň živnostenská či zemědělská daň. Prostřednictvím této daňové reformy měl stát definitivně opustit právní předpisy platné před obdobím protektorátu a mnichovské dohody.

Jako další velmi důležité období se jeví události po listopadu 1989, jenž znamenají přechod z plánovaného hospodářství na hospodářství tržní. Avšak bylo učiněno rozhodnutí, že daňová soustava reformována nebude a 1.ledna 1993 bude vytvořena daňová soustava zcela nová. I přes toto rozhodnutí došlo do roku 1993 k určitým změnám. Jako důležitá se jeví především úprava odvodů, které plynuly do státního rozpočtu a jenž byla upravena zákonem č.156/1989 Sb.²⁵, který tedy začal upravovat odvod ze zisku, cenové a regulační odvody a v neposlední řadě také odvody z mezd a odvody z odpisů základních prostředků.

Jako poslední velká daňová reforma, o které se zmíním, je dle mého názoru daňová reforma z roku 1993.

Již od roku 1989 se přechází z centrálně plánované ekonomiky²⁶ na ekonomiku tržní, a i když k rozpadu Československé republiky dochází až k 1.1.1993 zákony přinášející novou právní úpravu platnou právně s tímto rozpadem, jsou přijímány parlamentem již v době předchozí.

²⁵ zákon č.156/1989 Sb., zákon o odvodech do státního rozpočtu

²⁶ <https://wikisofia.cz>. <https://wikisofia.cz> [online]. [cit. 2021-03-28]. Dostupné z: https://wikisofia.cz/wiki/Srovnejte_efektivitu_tr%C5%BEen%C3%AD_a_centr%C3%A1ln%C4%9B_pl%C3%A1novan%C3%A9_ekonomiky_s_ohledem_na_rol%C3%AD_informac%C3%AD_v_ekonomice

Jedním z těchto zákonů je zákon č.212/1992 Sb., o soustavě daní, jak již jeho název napovídá, je základem pro novou daňovou soustavu. Jako samozřejmá se jeví skutečnost, že je ukončeno členění daní na daně, které byly placeny socialistickými organizacemi a daně, jenž byly placeny obyvatelstvem. Členění daní je nyní rozděleno na daně přímé a nepřímé.

Výše zmíněný zákon o soustavě daní není jediným zákonem přijatý v tomto období.

Dalšími zákony jsou například:

- a) zákon č.586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZDP“)
- b) zákon č.386/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů
- c) zákon č.357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani převodu nemovitosti, ve znění pozdějších předpisů
- d) zákon č.16/1993 Sb., o dani silniční, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o silniční dani“)
- e) zákon č.532/1992 Sb., o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců, ve znění pozdějších předpisů

Výše uvedený výčet zákonů není úplný, protože celkové zákonů, které byly přijaty z důvodu nutnosti četných změn, je mnohem vyšší.

2.5. Daňová soustava České republiky v současnosti

Pojem daňová soustava znamená souhrn veškerých daní, které jsou na území České republiky vybírány.²⁷

Cílem daňové soustavy je, aby bylo zajištěno dostatečné množství financí plynoucích jak do rozpočtu státu, tak také do rozpočtů veřejných.

Je nutné, aby se daňová soustava vztahovala na všechny a byla všestranná s použitím co nejmenšího počtu výjimek při aplikaci daňových pravidel.

V návaznosti na informace v předchozí podkapitole byly během roku 1992 tvořeny veškeré daňové zákony s tím, že následně byly přijaty a datum účinnosti nastal ke dni 1.1.1993.

Je samozřejmostí, že s postupem doby dochází také k novelám daňových zákonů tak, aby byly co nejefektivnější, popřípadě jsou rušeny zákony dřívější a nahrazovány novou právní úpravou.

²⁷ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kolektiv. *DAŇOVÉ PRÁVO de lege lata*. 2.aktualizované vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018, str.19. ISBN 978-80-7380-687-3.

Jako příklad je možné uvést zákon č. 357/1992 Sb., zákon České národní rady o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů.

Tento zákon byl platný až do 31.12.2013, kdy v závislosti na průběhu rekonstrukce soukromého práva byl zrušen s tím, že ho nahradilo zákonné opatření Senátu č.340/2013 Sb.²⁸ Dědická daň již v současné době neexistuje a dědictví je považováno za bezúplatné nabytí tak, jako ho uvádí § 4a ZDP. Obdobně je tomu i v případě darů, ty jsou definovány jako bezúplatné příjmy s úpravou v § 10 ZDP. Daň z převodu nemovitosti byla nahrazena zákonným opatřením Senátu č.340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých, na jehož základě byla zavedena daň nabytí nemovitých věcí. Ta však již také byla zrušena na základě zákona č.386/2020 Sb., zákon rušící zákonné opatření Senátu č.340/2013 Sb., s účinností od 26.09.2020. Jako důvod pro zrušení této daně je uváděna situace v souvislosti s pandemií COVID-19.

Daňová soustava plní zejména funkci fiskální, jejímž cílem je dostatečné naplnění státního rozpočtu tak, aby bylo možné zajistit financování hospodaření státu například v oblasti školství, ale i zdravotnictví a dalších.

Cílem funkce regulační je naopak u spotřebních a ekologických daní regulace spotřeby proto, aby byla chráněno životní prostředí a zdraví obyvatel. Jedná se o spotřební daň z tabákových výrobků nebo daň z minerálních olejů.

V případě sociální funkce je úkolem především pomoci například zdravotně handicapovaným se začleněním do společnosti. Pro zaměstnavatele takových osob je připraveno daňové zvýhodnění.

Stimulační funkce poté působí na daňové poplatník jako ekonomický nástroj, který napomáhá poplatníkům daně v tom, aby jejich rozhodování při nakládání s finančními ekonomicky prospěšně a v souladu s veškerými hledisky ekonomiky. Příkladem může být efektivní využití majetku.

²⁸ zákonné opatření Senátu č.340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí - zrušeno ke dni 26.09.2020 zákonem č.386/2020 Sb.

Základní strukturální rozdělení daní v České republice je rozdělení na daně přímé a nepřímé.

1) Daně přímé

Daněmi přímými jsou takové daně, které působí přímo na fyzickou nebo právnickou osobu. Mezi přímě daně řadíme:

a) *daně z příjmu* pro právnické osoby se sazbou 19%²⁹ a pro fyzické osoby s vyšší sazbou 15% či 23%.³⁰

b) *daně majetkové*, které jsou dále rozděleny na daně z nemovitostí (z pozemků, ze staveb), daň silniční, daň z hazardních her, přičemž její zařazení mezi daně majetkové je předmětem odborných diskuzí a nepanuje tak jednotnost v řazení této daně.

2) Daně nepřímé

Narozdíl od daní přímých, nejsou daně nepřímé aplikovány na konkrétní osobu, ale na určitou službu nebo produkt s tím, že daň je započítána v konečné ceně (výrobku nebo služby). Poplatníkem je v tomto případě zákazník, ale tím, kdo daň odvádí do státního rozpočtu je výrobce produktu nebo obchodník. Rozdělení nepřímých daní je:

a) *daň z přidané hodnoty* (dále jen „DPH“) považována za nejdůležitější nepřímou daň při tvořící významnou část nejenom státního rozpočtu, ale i rozpočtů obcí a krajů.

Tato daň není odváděna do veřejných rozpočtů přímo poplatníky, ale je tomu tak činěno přes registrované plátce daně, kdy jejich povinností je, vybrat tuto daň a následně ji i odvést do státního rozpočtu.

b) *daně spotřební* je souhrnný název pro daň z minerálních olejů, z lihu, z piva, z vína a meziproductů a také pro daň z tabákových výrobků, ze zahříváných tabákových výrobků a ze surového tabáku.

Účelem spotřební daně³¹ je snaha státu o regulaci cen určitých výrobků (komodit) na trhu. Cílem však také může být zvýšení příjmů, které plynou do státního rozpočtu nebo snaha o snížení množství produktů, jejichž nadměrná spotřeba je považována za škodlivou pro zdraví jedince nebo společnosti.

c) *daně ekologické* (uváděno taktéž daně energetické) je pojem, který zahrnuje daň ze zemního plynu, daň elektrické energie nebo také daň z pevných paliv.

²⁹ § 21 ZDP

³⁰ § 16 ZDP

³¹ zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů

Ekologické daně slouží jako nástroj pro politiku životního prostředí, jejichž prostřednictvím stát omezuje výši poptávky po statcích, které mají negativní dopad na životní prostředí a snaží se prosadit zdroje šetrnější. Ekologické daně mohou sloužit dvojnásobem. Jedním z nich jsou daňové zvýhodnění (úlevy) a druhým je daňové znevýhodnění určité komodity (snaha o její minimalizaci).

Při popisu daňové soustavy České republiky nelze opomenout ani sociální a zdravotní pojištění.

Do státního rozpočtu plyne jako další z příjmů pojistné na sociální zabezpečení.³² Toto pojistné je spravováno Českou správou sociálního zabezpečení (včetně Okresních správ sociálního zabezpečení).³³

V případě pojistného na všeobecné zdravotní pojištění³⁴ je správcem Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky. VZP za kontroly svého dozorčího orgánu rozděluje finance pro zdravotní pojišťovny v České republice.

³² zákon č.589/1992 Sb., zákon o pojistném na sociální zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů

³³ OSSZ jsou místně příslušné správy sociálního zabezpečení pro konkrétní okresy.

³⁴ zákon č.592/1992 Sb., zákon o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů

3. OBECNĚ O INSOLVENČNÍM ŘÍZENÍ

V úvodu této kapitoly zmíním nejdůležitější informace spojené s oblastí insolvenčního řízení.

Pod samotným pojmem insolvenční řízení se dle § 2a zákona č.182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „IZ“) rozumí zvláštní druh soudního řízení, při kterém je projednáván úpadek dlužník, popřípadě hrozící úpadek dlužníka, společně se způsobem jeho řešení.³⁵ Při tomto řízení je současně také projednáván způsobem řešení úpadku, kterým může být reorganizace, konkurs nebo oddlužení, kdy primárním cílem celého insolvenčního řízení je snaha o uspořádání majetkových vztahů dlužníka.

Insolvenční řízení přichází na řadu v okamžiku, kdy např. prostřednictvím vykonávacího řízení (např. exekuce) není možné plně uspokojit veškeré dlužníkovi věřitele.

Proto nastává okamžik, kdy je nutné platební neschopnost dlužníka řešit jiným způsobem, kterým je zvláštní kolektivní řízení neboli právě insolvenční řízení.³⁶

3.1. Historie insolvenčního řízení

První zmínku o insolvenční, respektive o oddlužení je možné zpozorovat již v Chamurapiho kodexu okolo 18.století př.n.l.

Rozvinutější právní úpravu však nalezneme v římské právu, které zmiňuje exekuci společně s otroctvím pro dluhy a následně exekuci reálií, která se vztahovala k majetku dlužníka v okamžiku, kdy bylo ze strany prétora umožněno věřitelům disponovat skrz tzv. *missio in bona*³⁷ s dlužnickovým majetkem, po kterém následoval prodej dlužníkovy majetku.³⁸

Ve středověku je povětšinou právní úprava z důvodu stavovské nejednoty omezena, avšak stále je možné nalézt zmíněné prvky římského práva.

³⁵ § 2a IZ

³⁶ WINTEROVÁ Alena, MACKOVÁ Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní: Díl druhý: řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, str.195. ISBN 978-80-7502-299-8.

³⁷ *missio in bona* představuje pojem označující uvedení do detence nebo do držby (jeden z praetorských prostředků mimosoudní ochrany, viz také *missio in possessionem*)

³⁸ WINTEROVÁ Alena, MACKOVÁ Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní: Díl druhý: řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, str.195. ISBN 978-80-7502-299-8.

Z tohoto období pochází rovněž pojem úpadek (někdy též „bankrot“), který má svůj základ v italském středověkém bankovníctví a vznikl slovním spojením „banco rotto“, což v překladu znamená rozbitá lavice. Označovalo neschopnost dlužníka plnit své splatné peněžité závazky (dluhy) pro větší množství věřitelů.

Zjednodušeně řečeno se jednalo o stav, kdy určitý subjekt nemohl splnit své závazky, protože jeho finanční zdroje (a majetek) byly nepostačovaly pro splnění platebních povinností.

Význačným dokumentem té doby byl také augsburský dražební řád z roku 1447. Předchozí uvedené dokumenty byly dokumenty počátečními, kde se uváděly první zmínky o úpadku, bankrotu, nikoliv však o samotné insolvenční tak, jak ji známe dnes. Již o mnoho modernější právní úpravu úpadkového práva spatřujeme v 19. století ve Francii, kdy je vydán obchodní zákoník Napoleona I. Roku 1808 a následně a následně z Německa pocházející říšský řád z roku 1877.³⁹ Stejně jako z německých zemí pochází pojem „bankrott“, tak v českých zemích má svůj původ pojem krída, jenž je synonymem pro pojem konkurs. Tento termín byl zaveden roku 1783 josefínským všeobecným soudním řádem, jehož následoval v roce 1869 konkursní řád přijatý v Rakousku-Uhersku, a náhradou tohoto byl řád konkursní, vyrovnávací a odpůrcí na základě nařízení císaře č.337/1914 ř.z. a československý řád konkursní, vyrovnávací a odpůrcí zákon č.64/1931 Sb., s platností až do roku 1950, kdy je vydán občanský soudní řád. Za období socialismu oblast insolvence, bankrotu a s tím spojené problematiky přetrvává, avšak vzhledem k tehdejší situaci šlo o úpravu prakticky nicotnou.

Po konci komunistického režimu bylo nutností přijetí nové právní úpravy, jenž by řešila úpadek dlužníka. Proto byl přijat zákon č.329/1991 Sb.,⁴⁰ o konkursu a vyrovnání, tento však již nereflektoval problémy a byla nutnost přijmout novou normu, jež by koncepčně upravovala úpadkové právo včetně sanačních způsobů řešení úpadku

Následoval IZ ve znění pozdějších předpisů, který je s několika novelami platný až do dnešní doby.

³⁹ WINTEROVÁ Alena, MACKOVÁ Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní: Díl druhý: řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, str.198. ISBN 978-80-7502-299-8.

⁴⁰ účinnost zákona nastala ke dni 1.10.1991

3.2. Prameny upravující insolvenční řízení

Základním dokumentem, který upravuje insolvenční řízení respektive insolvenční právo obecně je již zmíněný IZ. Na tento zákon navazuje vyhláška č.311/2007 Sb., vyhláška o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení IZ, dále vyhláška č.191/2017 Sb., vyhláška o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č.311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

Problematika insolvenčních správců je upravena v samostatném zákoně č.312/2006 Sb., zákon o insolvenčních správcích ve znění pozdějších předpisů (dále jen „*zákon o insolvenčních správcích*“). S tímto je spojena také vyhláška č.121/2019 Sb., vyhláška o materiálním vybavení a standardech výkonu funkce insolvenčního správce, vyhláška č.313/2007 Sb., vyhláška o odměně insolvenčního správce, o náhradách hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

Mezi nejdůležitější novely IZ z poslední doby řadíme tyto:

1) Novela z roku 2017 - tzv. novela akreditační (provedena zákonem č.64/2017 Sb.)

Tato novela insolvenčního zákona nabyla účinnosti k 1.červenci 2017. Základními body, jenž novela přináší jsou ustanovení o příslušnosti insolvenčních soudů, domněnka o platební schopnosti, zpřísnění pravidel pro neopodstatněné insolvenční návrhy či rozsáhlé změny v řízení a oddlužení.

2) Novela z roku 2019 - tzv. novela oddlužovací (provedena zákonem č.31/2019 Sb.)

Nejvýznamnější bod této novely se týká splnění oddlužení. Do této novely bylo jedinou možností dlužníka uhradit během 5 let minimálně 30% svých pohledávek nezajištěným věřitelům, či 100% jejich pohledávek.⁴¹

⁴¹ <https://www.epravo.cz>. <https://www.epravo.cz> [online]. [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/desatero-oddruzovaci-novely-109074.html>

Nyní dává novela možnost pro vstup do oddlužení širšímu okruhu osob, kdy podmínkou je splnění tzv. minimální ekonomické nabídky. Pod tímto si představme:

- Schopnost dlužníka hradit odměnu a společně s hotovými výdaji insolvenčního správce, odměnu sepisovatele insolvenčního návrhu na základě ust. § 390 odst. 5 IZ a také výživné dle § 169 odst. 1 písm. e) IZ

V návaznosti na výše uvedené je nutné, aby splátky pro ostatní věřitele nebyly nižší než odměna společně s hotovými výdaji pro IS. Splnění těchto předpokladů je kontrolováno průběžně každý měsíc ze strany IS.

3) Novela z roku 2020 - „Lex COVID” (provedena zákonem č.191/2020 Sb., zákon o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastníci se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů).

Bližší popis této novely, jenž má za cíl především zmírnění dopadů spojených právě s epidemií SARS CoV-2, v závěru práce. Jedním z bodů je možnost odložení povinnosti pro dlužníky podat insolvenční návrh. Dle insolvenčního zákona tak dlužník musí činit neprodleně, podle této novely byla možnost odložení podání návrhu o 6 měsíců, nejpozději do 31.12.2020.⁴²

Mezi dlužníky, kteří mají tuto možnost se řadí především ti, jenž byli dotčeni vládními opatřeními spojenými s pandemií. Tato úleva se však netýká těch dlužníků, kterým závazky vznikly bez ohledu na situaci s níž byla vydaná novela spojena.

⁴² <https://www.epravo.cz>. <https://www.epravo.cz> [online]. [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/lex-covid-krizova-insolvencni-opatreni-ke-zmirneni-dopadu-pandemie-koronaviru-111033.html>

3.3. Základní pojmy spojené s insolvenčním řízením

O pojmu insolvenční řízení jsem se již zmínil v počátku kapitoly 3.

- 1) *Insolvenční řízení* je tedy definováno v §2 a) IZ jako „soudní řízení, jehož předmětem je dlužníkův úpadek nebo hrozící úpadek a způsob jeho řešení.“⁴³
- 2) *Insolvenčním zákonem* se rozumí zákon č.182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.
- 3) *Insolvenční správce* („dále jen IS“) je dle §9 d) z.č.182/2006 Sb. IZ, jedním z procesní subjektů insolvenčního řízení, mezi jehož činnost se řadí například nakládání s majetkovou podstatou dlužníka či řešení insolvenčních sporů.⁴⁴
- 4) *Dlužník* je jedním ze subjektů insolvenčního řízení dle §9 b) z.č.182/2006 Sb.. Dlužník je povinen k plnění ze závazkového právního vztahu vůči věřiteli.⁴⁵
- 5) *Věřitel* definován jako procesní subjekt dle §9 c) z.č.182/2006 Sb., IZ. Věřitelem se rozumí osoba, která má oprávnění požadovat po dlužníkovi plnění plynoucí z právního vztahu.⁴⁶
- 6) *Insolvenčním soudem* se rozumí soud, před nímž probíhá insolvenční řízení. V prvním stupni jím je pokaždé krajský soud, nacházející se ve stejném obvodu jako obecný soud dlužníka.⁴⁷ Výjimku představuje Městský soud v Praze.
- 7) *Úpadek* dlužníka představuje neschopnost dlužníka splácet věřitelům veškeré své závazky řádně a včas. Existují dvě formy úpadku:
 - a) platební neschopnost, a
 - b) předlužení

Úpadek dlužníka je možné řešit těmito způsoby:

- konkurs
 - reorganizace
 - oddlužení
- 8) *Hrozící úpadek* představuje situaci, kdy je dlužník schopen splácet, ale předpokládá se, že tomu tak již nebude.
 - 9) *Insolvenční návrh* je návrhem na jehož základě může dlužník nebo věřitel požádat o zahájení insolvenčního řízení.⁴⁸

⁴³ §2 a) IZ

⁴⁴ §9 d) IZ

⁴⁵ §9 b) IZ

⁴⁶ §9 c) IZ

⁴⁷ <https://insolvency.justice.cz>. <https://insolvency.justice.cz> [online]. [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://insolvency.justice.cz/slovník-insolvenčních-pojmů/>

⁴⁸ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení: z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 12. ISBN 978-80-7400-715-6.

10) *Návrh na povolení oddlužení* představuje konkrétní návrh způsobu, jak řešit úpadek dlužníka. Narozdíl od insolvenčního návrhu může být podán pouze dlužníkem.

Pohledávka je oprávnění věřitele k dlužníkovi požadovat plnění plynoucí z právního vztahu. V insolvenčním řízení dělíme pohledávky např. na:

- a) Zajištěná
- b) Nezajištěná
- c) Podmíněná
- d) Podřízená
- e) Pohledávka za majetkovou podstatou

11) *Přezkumné jednání* je jednáním za účelem přezkoumání jednotlivých pohledávek přihlášených věřitelů. Toho jednání se koná za přítomnosti IS a dlužníka. Oprávnění k účasti jsou rovněž věřitelé. Primárním cílem přezkumného jednání je zjištění stanoviska IS a dlužníka k přihlášeným pohledávkám.⁴⁹

Konání přezkumného jednání před soudem je závislé na způsobu, kterým je úpadek řešen:

- a) Oddlužení – při tomto způsobu již konání před soudem neprobíhá. IS přezkumné jednání uskuteční s dlužníka (např. v sídle IS) a potřebné podepsané dokumenty v elektronické podobě zasílá soudu.
- b) Konkurs a reorganizace – v těchto případech se přezkumné jednání u soudu uskuteční. Konkrétní termín tohoto přezkumného jednání je určen soudem při vydání rozhodnutí o úpadku.

12) *Popření přihlášené pohledávky* znamená stanovisko IS nebo dlužníka (případně obou subjektů) vztahující se ke konkrétní pohledávce. Mezi důvody pro popření řadíme popření co do pravosti, co do pořadí nebo také co do výše.

13) *Insolvenční rejstřík* je definován v ust. § 2 písm. i) jako informační systém obsahující informace dle IZ. Insolvenční rejstřík obsahuje seznam insolvenčních správců, seznam dlužníků a insolvenční spisy.

14) *Majetková podstata* je označení pro majetek dlužníka, ze kterého budou uspokojováni dlužníkovi věřitelé. Majetková podstata tedy představuje majetek sloužící k úhradě dlužnickových dluhů.⁵⁰

⁴⁹ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení: z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 19. ISBN 978-80-7400-715-6.

⁵⁰ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení: z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 14. ISBN 978-80-7400-715-6.

3.4. Průběh insolvenčního řízení

3.4.1. Zahájení insolvenčního řízení

V případě insolvenčního řízení platí dispoziční zásada tzn., že insolvenční řízení je zahajováno pouze na návrh dlužníka nebo věřitele. Zahájení insolvenčního řízení má tedy svůj počátek v okamžiku, kdy je insolvenční návrh doručen příslušnému insolvenčnímu soudu.⁵¹

Důvodem, proč dlužník (případně věřitel) podává insolvenční návrh, je úpadek či hrozící úpadek dlužníka (zde oprávněn k podání návrhu pouze dlužník).

Pod touto situací je možné si představit okamžik, kdy dlužník má více věřitelů a již není schopen v delším časovém rozmezí plnit své peněžité závazky, což se nazývá platební neschopností dlužníka či předlužením.

Existují však také situace, kdy je přímo povinností dlužníka, aby sám na svoji osobu podal insolvenční návrh. „*Tento dlužník je buď právnickou osobou nebo fyzickou osobou - podnikatelem a nastane okamžik, kdy se dozvěděl (případně při náležitém výkonu své funkce se měl dozvědět) o svém úpadku a dále, jestli u takovéto osoby došlo k pravomocnému zastavení výkonu rozhodnutí nebo postižením jeho závodu z důvodu nepostačujícího majetku, jedná-li se o jeho jediný závod.*”⁵² Je povinností dlužníka, aby tak učinil bez zbytečného odkladu ihned poté, co mu byla byla skutečnost o úpadku známa.

První krok celého řízení jak jsem již zmínil, tedy představuje insolvenční návrh, který je podáván u příslušného insolvenčního soudu. Tímto je zahájeno samotné insolvenční řízení.

Ve chvíli, kdy insolvenční návrh podává dlužník a spojuje tento návrh také s návrhem na povolení oddlužení, je nutné, aby tak učinil prostřednictvím osoby, jež je uvedena v §390a IZ.⁵³ V případě, kdy tak dlužník neučiní, k takovému návrhu není přihlíženo.

„Návrh na povolení oddlužení tak představuje konkrétní způsob řešení úpadku a může být podán výhradně dlužníkem.”⁵⁴

⁵¹ HÁSOVÁ Jiřina a MORAVEC Ondřej. *Insolvenční řízení*. 2.vydání. Praha: C.H.Beck, 2018, s. 312. ISBN 978-80-7400-715-6.

⁵² WINTEROVÁ, Alena, Alena MACKOVÁ a KOLEKTIV. *Civilní právo procesní: Díl druhý: řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, str.232. ISBN 978-80-7502-299-8.

⁵³ osobami oprávněnými k podání návrhu jsou advokát, notář, insolvenční správce, osoba s akreditací k tomuto úkonu, soudní exekutor

⁵⁴ <https://insolvency.justice.cz>. <https://insolvency.justice.cz> [online]. [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://insolvency.justice.cz/slovník-insolvenčních-pojmů/>

Pomineme-li obecné náležitosti, které musí být obsahem insolvenčního návrhu společně se stanovením osob navrhovatele a dlužníka, na kterého je návrh směřován (včetně případných právních zástupců), jsou v návrhu obsaženy skutečnosti, které dokládají úpadek či hrozící úpadek dlužníka včetně opodstatnění navrhovatele tento krok učinit.

Nezbytnou součástí je také vlastní návrh, ve kterém navrhovatel uvede čeho se domáhá. Nutností je, aby návrh byl podán v předem stanoveném počtu stejnopisů, včetně příloh a dalších listinných důkazů. Následně je prostřednictvím soudu dlužníkovi do vlastních rukou odeslán stejnopis podaného návrhu, jestliže tak učinil věřitel. V případě, že návrh podá sám dlužník, jeho doručení dlužníkovi není z povahy věci nutností.

Do příloh, které musí insolvenční návrh obsahovat řadíme:

- seznam dlužníkovy majetku (včetně pohledávek jenž dlužník eviduje, společně se skutečnostmi, na kterých se jejich existence zakládá)
- seznam závazků (seznam věřitelů, kteří mají pohledávku k dlužníkovi nebo jiná majetková práva a o nichž je dlužníkovi známo)
- definitivní listiny dokládající úpadek

Veškeré tyto dokumenty je nutné podepsat s výslovným uvedením správnosti a úplnosti.

3.4.2. Průběhy insolvenčního řízení

Poté co je podán insolvenční návrh, insolvenční soud rozhoduje o úpadku či hrozícím úpadku dlužníka společně zpravidla se způsobem jakým bude úpadek dlužníka řešen.

Mezi způsoby řešení úpadku řadíme

- oddlužení,
- konkurs, nebo
- reorganizaci (případně jiné zvláštní způsoby řešení úpadku)

Příslušný insolvenční soud zkoumá, zda daný návrh disponuje všemi potřebnými náležitostmi (uvedeno výše). Jestliže návrh obsahuje určité vady, je povinností soudu, aby neprodleně – nejpozději ve lhůtě 7 dnů návrh odmítl.⁵⁵

⁵⁵ SPRINZ, Petr, Tomáš JIRMÁSEK, Oldřich ŘEHÁČEK, Milan VRBA, Hynek ZOUBEK a kol. *Insolvenční zákon: Velké komentáře*. Praha: C.H.Beck, 2019, s. 258. ISBN 978-80-7400-753-8.

Dle ust. § 43 zákona č.99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OSŘ“) je náprava těchto vad obsažených v návrhu nepřípustná.⁵⁶

Ve chvíli, kdy návrh obsahuje potřebné přílohy, respektive obsahuje přílohy s vadami (bez stanovených náležitostí), soud vyzve bez zbytečného odkladu ve lhůtě nejdéle 7 dnů navrhovatele k doplnění. Jestliže tak navrhovatel v tomto časovém rozmezí neučiní, je návrh odmítnut.

V případě, kdy byl insolvenční návrh podán za dlužníka osobou dle ust. § 390a IZ⁵⁷, je této osobě doručeno usnesení obsahující výzvu k doplnění požadovaných náležitostí s tím, že shodné usnesení je doručeno také dlužníkovi. Počátek lhůty pro doplnění je zahájen okamžikem, kdy je usnesení doručeno jak osobě podávající návrh za dlužníka, tak také dlužníkovi samotnému.

Soud následně zveřejní doložené listiny (přílohy) v insolvenčním rejstříku, avšak učiní tak až v okamžiku, kdy je vydáno rozhodnutí prohlašující úpadek dlužníka.

Obsahuje-li návrh všechny potřebné náležitosti je soudem vyhlášen úpadek dlužníka (viz úvod této kapitoly).

Zároveň považuji za vhodné zmínit existenci úpadku finančních institucí. Finanční institucí se dle § 2 písm. k) IZ rozumí *„banka, spořitelni a úvěrní družstvo, obchodník s cennými papíry, který je investičním podnikem podle čl. 4 odstavce 1 bodu 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky (dále jen „obchodník s cennými papíry“), pojišťovna a zajišťovna, a za dále stanovených podmínek tohoto zákona i některé další osoby.“*

Stejně tak jako ostatní způsoby úpadku, najdeme i právní úpravu finančních institucí v insolvenčním zákoně.

Významný rozdíl oproti běžnému úpadku poté představuje fakt, že činnost IS může být vykonávána pouze insolvenčním správcem se zvláštním povolením.⁵⁸

Při úpadku finanční instituce můžeme zpozorovat „dvojí režim“. To znamená, že s odlišnostmi bude řešen úpadek finančních, respektive úvěrových institucí a jinak bude řešen například úpadek investiční společnosti či obchodníka s cennými papíry.

⁵⁶ § 43 OSŘ

⁵⁷ § 390a IZ

⁵⁸ § 3 odst. 2 zákona č.312/2006, zákon o insolvenčních správcích

Dalším rozdílem nalezneme v zániku povolení k činnosti, kdy v případě finančních institucí je nutností k tomu, aby bylo zahájeno insolvenční řízení. V případě dalších uvedených institucí tomu tak není.

3.4.2.1. Průběh oddlužení

Oddlužení představuje jeden ze způsobů řešení úpadku, který je **oprávněně navrhnout výhradně sám dlužník**.

Na základě ust. § 398 IZ probíhá oddlužení formou:

- Plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty
- Zpeněžením majetkové podstaty

Není-li na v důsledku rozhodnutí věřitelů stanoveno jinak, je dle ust. § 402 odst. 5 IZ rozhodnuto soudem o schválení oddlužení formou plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty.

Ať již se jedná o jakoukoliv ze dvou forem oddlužení, jsou zajištění věřitelé uspokojováni pouze z výtěžku plynoucího z předmětu jejich zajištění.

a) Plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty

Jak je z názvu této formy oddlužení zřejmé zahrnuje současně oddlužení formou splátkového kalendáře společně se zpeněžením majetkové podstaty. Jedná se o preferovaný způsob oddlužení a jak jsem již uvedl výše, nerozhodnou-li věřitelé jinak, je soud v usnesení schvaluje tuto formu oddlužení.⁵⁹

Na základě uvedených skutečností je následně dlužník povinen, aby:

- vydal IS majetek, který náleží do majetkové podstaty pro zpeněžení a rozvržení výtěžku tohoto zpeněžení mezi nezajištěné věřitele
- do okamžiku než je podána zpráva o splnění oddlužení, měsíčními splátkami ze svých příjmů hradil nezajištěným věřitelům částku ve shodné výši, v jaké by mohly při výkonu rozhodnutí nebo exekuci být uspokojovány předností pohledávky – tzn. ve formě splátky (zákonem stanovené nebo dle ust. § 398 odst. 5 IZ na žádost dlužníka určené soudem)
- vydal IS majetkovou hodnotu na základě ust. 412 odst. 1 písm. b) (hodnota získaná dědictvím, darem, apod.)

⁵⁹ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení: z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 194. ISBN 978-80-7400-715-6.

b) Zpeněžení majetkové podstaty

Při této formě oddlužení probíhá zpeněžení majetku, který náležel do majetkové podstaty, a to ke dni schválení oddlužení. Je tak činěno na základě ust. § 398 odst. 2 IZ a ust. § 408 IZ.⁶⁰

Do majetku náležejícího do majetkové podstaty je také možné zahrnout majetek zamlčený dlužníkem, popřípadě také majetek, který získal dlužník neúčinnými právními úkony a v neposlední řadě také majetek, který je předmětem zajištění (za předpokladu, že dlužník nepožádal o to, aby tento majetek zpeněžen nebyl).⁶¹

Při zpeněžování majetkové podstaty nejsou postihnuty ty příjmy a majetek, které dlužník nabyt až po okamžiku, kdy již bylo rozhodnuto o tomto způsobu oddlužení. Z předchozí věty tedy plyne, že dispoziční oprávnění dlužníka k tomuto majetku nebude nikterak dotčeno.

Pro tyto účely je zhotoven reorganizační plán, který musí být schválen insolvenčním soudem a výkon kontroly provádějí sami věřitelé.

3.4.2.2. Průběh konkursu

Dle ust. § 244 IZ je konkurs jako definován takto: „*Konkurs je způsobem řešení úpadku spočívající v tom, že na základě rozhodnutí o prohlášení konkursu jsou zjištěné pohledávky věřitelů zásadně poměrně uspokojeny z výnosu zpeněžení majetkové podstaty s tím, že neuspokojené pohledávky nebo jejich části nezanikají pokud zákon nestanoví jinak.*“

K těmto účelům je nutné definice pojmu „*majetková podstata*“, kterou uvádím v kapitole 3.3.

Účinky konkursu, jako jednoho ze způsobů řešení nastávají tehdy, když je v insolvenčním rejstříku zveřejněno rozhodnutí o prohlášení konkursu.

S okamžikem prohlášení konkursu na majetek dlužníka přechází dispoziční oprávnění na osobu insolvenčního správce.⁶² Tento úkon je i pro následující kapitoly velmi důležitý.

⁶⁰ § 398 odst. 2 a ust. § 408 IZ

⁶¹ SPRINZ, Petr, Tomáš JIRMÁSEK, Oldřich ŘEHÁČEK, Milan VRBA, Hynek ZOUBEK a kol. *Insolvenční zákon: Velké komentáře*. Praha: C.H.Beck, 2019, s. 105. ISBN 978-80-7400-753-8.

⁶² MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení: z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 158. ISBN 978-80-7400-715-6.

Dále také zanikají jednostranné úkony dlužníka (např. udělení plné moci), je přerušena likvidace právnické osoby, končí dlužníková nucená správa, či zaniká předběžné opatření (za předpokladu, že soud nerozhodne jinak).

Zároveň jsou také přerušeny soudní a rozhodčí řízení ve vztahu k pohledávkám a jiným právům k majetkové podstatě, jenž mají být v insolvenčním řízení uplatněny přihláškou, nebo na které se v něm pohlíží jako na přihlášené, či o pohledávkách, které nejsou v insolvenčním řízení uspokojovány.⁶³

Mezi řízení, která naopak prohlášením konkursu přerušena nejsou, řadíme dle ust. 266 IZ tyto:

- Trestní řízení,
- Dědické řízení a řízení o pozůstalosti,
- Řízení o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela, a další.⁶⁴

Poté co nabylo právní moci rozhodnutí o prohlášení konkursu a proběhla schůze věřitelů, je teprve možné se souhlasem věřitelského výboru přistoupit ke zpeněžování majetku následujícími způsoby:

- Veřejnou dražbou dle zvláštního právního předpisu,
- Prodejem movitých věcí a nemovitostí dle ustanovení občanského soudního řádu,
- Prodejem majetku mimo dražbu,
- Dražbou prováděnou prostřednictvím soudního exekutora.

Jedná-li se o zpeněžování majetku, který slouží k zajištění, je IS nucen řídit se dle pokynů, které jsou mu uděleny zajištěným věřitelem.

3.4.2.3. Průběh reorganizace

Tento způsob řešení úpadku je možný pouze pro osobu dlužníka, který je podnikatelem s tím, že reorganizace se vztahuje k jeho podniku.⁶⁵

Pod pojmem reorganizace si lze představit způsob oddlužení, při kterém nastává postupné uspokojování pohledávek věřitelů. To vše za situace, kdy je i nadále dlužníkův podnik v provozu a společně s tím jsou učiněna taková opatření, která vedou k narovnání finančních poměrů a hospodaření podniku.

⁶³ § 170 IZ

⁶⁴ § 266 IZ

⁶⁵ WINTEROVÁ, Alena, Alena MACKOVÁ a KOLEKTIV. *Civilní právo procesní: Díl druhý: řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, str.312. ISBN 978-80-7502-299-8.

Pro tyto účely je zhotoven reorganizační plán, který musí být schválen insolvenčním soudem a výkon kontroly provádějí sami věřitelé.

Pro reorganizaci je nutné splnění těchto předpokladů:

- Čistý obrat dlužníka za poslední účetní období (před insolvenčním návrhem) ve výši minimálně 50 mil. Kč,
- Minimálně 50 zaměstnanců zaměstnaných v pracovním poměru

Ustanovení o Návrhu na povolení reorganizace jsou obsažena v § 317 – 324 IZ.⁶⁶

Následně rozhoduje insolvenční soud s následujícími možnostmi:

- Pro vady návrh odmítne na základě ust. § 320 IZ, ust. § 327 IZ
- Návrh zamítne na základě ust. § 326 IZ s tím, že návrhem byl sledován nepodstivý záměr
- Reorganizaci povolí na základě ust. 328 IZ, nebo
- Vezme na vědomí zpětvzetí návrhu dle ust. 322 odst.2 IZ – je možností osoby, která návrh podala, aby byl návrh vzat zpět do doby, než je soudem reorganizace povolena nebo jinak rozhodnuto.

Předložení reorganizačního plánu probíhá vždy k rukám insolvenčního soudu s tím, že takto mohou učinit buď insolvenční správce nebo přednostně sám dlužník, a to i tehdy, jestliže návrh na povolení reorganizace byl podán jedním z věřitelů.

Reorganizační plán určuje, jakým způsobem může proběhnout realizování reorganizace dle ust. § 314 IZ:

- Zajištění financování provozu dlužníkovy podniku (nebo jeho části),
- Fúzí dlužníka s jinou osobou nebo převodem jmění dlužníka na jednoho ze společníků
- Prodejem celé majetkové podstaty nebo její části, popřípadě prodejem celého podniku, apod.

⁶⁶ § 317–324 IZ

3.4.3. Ukončení insolvenčního řízení

Ukončení insolvenčního řízení je vždy závislé na způsob, kterým je úpadek řešen, ať již se jedná o oddlužení, konkurs či reorganizaci.

3.4.3.1. Skončení oddlužení

Při splnění oddlužení je nutné rozlišit, stejně tak jako v předchozích případech, zda se jedná o oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, případně o samostatné zpeněžení majetkové podstaty dle § 412 a) IZ.⁶⁷

Dlužník splní oddlužení při způsobu plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty za předpokladu, že:

- a) splatí nezajištěným věřitelům pohledávky, a to v plné výši,
- b) splatí za dobu 3 let od okamžiku schválení oddlužení nezajištěným věřitelům minimálně 60% jejich pohledávek,
- c) po dobu trvání 5 let od schválení oddlužení nebylo dlužníku oddlužení zrušeno a dlužník neporušil svoji povinnost, aby vynaložil veškeré úsilí, jenž po něm bylo možné spravedlivě požadovat, proto aby byly plně uspokojeny pohledávky jeho věřitelů, předpokládá se, že tuto povinnost neporušil, a to za předpokladu, kdy uhradil věřitelů minimálně 30% jejich pohledávek,
- d) po uplynutí doby 3 od okamžiku schválení oddlužení, za předpokladu, že oddlužení nebylo zrušeno a dlužníkovi před schválením oddlužení vznikl nárok ke starobnímu nebo invalidnímu důchodu II. nebo III. stupně, a tento nárok trval v průběhu celého schváleného oddlužení, nebo
- e) po uplynutí 3 let od okamžiku schválení oddlužení, za předpoklad, že oddlužení nebylo zrušeno a pohledávky nezajištěných věřitelů vznikly minimálně ze 2/3 jejich výše ještě před dosažením věku 18 let dlužníka (dětský dlužník).

Výše uvedené je platné při oddlužení způsobem, kterým je plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty.

⁶⁷ § 412 IZ

Samotné oddlužení zpeněžením majetkové podstaty je splněno za předpokladu, že:

- poté, co insolvenční soud obdrží od IS zprávu o splnění rozvrhového usnesení a zároveň za předpokladu, kdy dlužník řádně během celého průběhu oddlužení plnil své povinnosti, které mu vyplývaly z rozhodnutí o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty.

Ve chvíli, kdy je schválené oddlužení splněno, vydá insolvenční soud rozhodnutí dle ust. § 413 IZ o tom, že bere na vědomí splnění oddlužení, kdy současně s tímto rozhodne také o zproštění IS jeho funkce a rozhodne o odměně a náhradách pro IS

Zrušení, přerušlení a prodloužení oddlužení

Soud však také může rozhodnout o tom, že zruší oddlužení, které již bylo schválené.⁶⁸ Tento úkon však může učinit pouze do doby, než dle § 413 IZ vezme plně na vědomí schválení oddlužení. Poté již zrušení není možné. Soud tak činí zpravidla na návrh dlužníka, na návrh věřitele, popřípadě i bez návrhu (dlužník neplní povinnosti, po schváleném oddlužení vznikl dlužníkovi nový závazek s prodlením při splatnosti delším 30 dnů, apod.)

Na základě novely z roku 2019, zákona č.31/2019 Sb.⁶⁹, zákon, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (dále jen „zákon, kterým se mění IZ“), byly zavedeny nové instituty, kterými jsou přerušlení a prodloužení oddlužení.

⁶⁸ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení: z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 220. ISBN 978-80-7400-715-6.

⁶⁹ zákon č.31/2019 Sb., zákon, kterým se mění IZ

Je oprávněním insolvenčního soudu, aby přerušil již běžící oddlužení při plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty na dobu 1 roku (na návrh IS nebo dlužníka), tento úkon však není možné činit opakovaně.

Během přerušení není dlužník povinen ke splácení pohledávek tak, jak bylo rozhodnuto na základě usnesení o schválení oddlužení vydaného insolvenčním soudem (tzn. je pozastaven splátkový kalendář).

Zákon dává také dlužníkovi možnost, aby ze závažných důvodů požádal soud o prodloužení doby, která slouží k posouzení splacení pohledávek dle ustanovení § 412b odst. 5 IZ. Dlužník tak musí učinit ještě před uplynutím rozhodné doby 3, popřípadě 5 let s maximální délkou prodloužení 6 měsíců a nelze žádat o opakované prodloužení.

3.4.3.2. Skončení konkursu

Při skončení konkursu je v samotném závěru správcem sestavena a předloženou insolvenčnímu soudu konečná zpráva. Tato zpráva obsahuje průběh konkursu, informace o tom, jaké pohledávky byly doposud uhrazeny, popřípadě IS uvede také pohledávky, která dosud zbývají k uspokojení. Údaje o výdajích, které byly spojeny se spravováním a zpeněžením majetku, včetně informování o majetku, který byl zpeněžen a v jaké hodnotě.

Do konečné zprávy bude samozřejmě zahrnuto i konečné vyúčtování IS o odměně včetně náhrady hotových výdajů. Může však nastat situace, kdy je konkurs zrušen insolvenčním soudem dle ust. § 308 odst.1 IZ tehdy:

„ a) zjistí-li, že nebyl ani dodatečně osvědčen dlužníkův úpadek; to neplatí, došlo-li již ke zpeněžení podstatné části majetkové podstaty,
b) zjistí-li, že zde není žádný přihlášený věřitel a všechny pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň jsou uspokojeny,
c) po obdržení zprávy insolvenčního správce o splnění rozvrhového usnesení,
d) zjistí-li, že pro uspokojení věřitelů je majetek dlužníka zcela nepostačující; přitom se nepřihlíží k věcem, právům a jiným majetkovým hodnotám vyloučeným z majetkové podstaty.“

Je také možností insolvenční soudu, aby rozhodl o zrušení konkursu rovněž na návrh dlužníka, v případě, že „*dlužník k tomuto návrhu připojil listinu, na které všichni věřitelé a insolvenční správce vyslovili se zrušením konkursu souhlas a na které je úředně ověřena pravost podpisu osob, které ji podepsaly.*“⁷⁰

3.4.3.3. Skončení reorganizace

Reorganizace je dle IZ ukončena za předpokladu, kdy:

- a) je splněn reorganizační plán (dle ust. § 364 odst. 2 IZ),⁷¹ tzn. tehdy, uskutečnila se všechna opatření v reorganizačním plánu uvedená a byly splněny veškeré povinnosti uložené dlužníkovi na základě reorganizačního plánu
- b) insolvenční soud rozhodne o přeměně reorganizace na konkurs (dle ust. § 363 odst. 1 IZ), nebo
- c) je zrušeno rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu (dle ust. § 362 IZ) – může tak být učiněno ve lhůtě 6 měsíců od okamžiku, kdy nabylo účinnosti schválení reorganizačního plánu.

Důvody pro zrušení reorganizačního plánu mohou být například:

- reorganizačního plánu bylo dosaženo na základě podvodných úmyslů,
- dlužník (nebo statutární orgán dlužníka) byly ve lhůtě 3 let pravomocně odsouzeny pro úmyslný trestný čin, na jehož základě bylo dosaženo schválení reorganizačního plánu, případně tímto trestným činem byl zkrácen věřitel, anebo
- byly některému z věřitelů poskytnuty zvláštní výhody.

⁷⁰ § 308 odst. 2 IZ

⁷¹ § 364 odst. 2 IZ

3.5. Moratorium

V závěru této kapitoly bych rád zmínil institut moratoria. Tento institut uvedený v IZ⁷² může, avšak nemusí být dlužníkem využit. Jeho prostřednictvím mohou dlužníci – podnikatelé mohou požádat o dočasný zákaz vydání rozhodnutí o úpadku. Moratorium tak poskytuje dlužníkům určitou dobu pro narovnání jejich finanční situace a prostor pro dosáhnutí na splacení závazku mimosoudní cestou.⁷³

Návrh na vyhlášení moratoria jsou oprávněni podat:

- dlužník, který je podnikatelem (výjimkou je právnická osoba v likvidaci), a to do 7 dnů od okamžiku podání insolvenčního návrhu nebo do 15 dnů od chvíle, kdy byl insolvenční návrh doručen věřitelskému výboru.
- návrh lze podat ještě před zahájením insolvenčního řízení (u insolvenčního soudu)
- moratorium vyhláší insolvenční soud v maximální délce 3 měsíců (lze na návrh dlužníka prodloužit o 30 dnů)
- zánik moratoria nastává po uplynutí doby, na kterou bylo vyhlášeno, popřípadě z rozhodnutí insolvenčního soudu ještě před uplynutím této doby

⁷² § 115-127a IZ

⁷³ SCHÖNFELD, Jaroslav, Michal KUDĚJ, Bohumil HAVEL, Petr SPRINZ a KOLEKTIV. *Insolvenční praxe: Problémy a výzvy pro léta dvacátá*. Praha: C.H.Beck, 2020.

4. DANĚ V PRŮBĚHU INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ Z POHLEDU INSOLVENČNÍHO SPRÁVCE

4.1. Obecně o daňových povinnostech

V současnosti neexistuje právní kodifikace, která by upravovala výhradně oblast daní v insolvenčním řízení. Obecná úprava je zakotvena v §240-244 zákona č.280/2009 Sb., daňového řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „DŘ“). V uvedených paragrafech DŘ však není definováno, kdo je daňovým subjektem, zda insolvenční správce nebo dlužník. Ustanovení § 228 i) IZ, ale říká následující: *„Nakládáním s majetkovou podstatou se rozumí zejména plnění povinností podle předpisů o daních, poplatcích a clech, jakož i podle předpisů o sociálním zabezpečení a veřejném zdravotním pojištění.“*⁷⁴

Z tohoto vyplývá, že osoba disponující oprávněním nakládat s majetkovou podstatou⁷⁵ (s dispozičním oprávněním), je zároveň povinna k plnění daňových povinností. Výše uvedené je platné pro jakýkoliv druh daně, jestliže není stanoveno jinak některým z jiných právních předpisů.⁷⁶ Proto je vždy nezbytné určit osobu s dispozičním oprávněním k majetkové podstatě v insolvenčním řízení.

IS může svoji činnost vykonávat jako FO, popřípadě jako veřejná obchodní společnost (dále jen „v.o.s.“) s oprávněním vykonávat činnost IS, kdy společníky ve v.o.s. mohou být jak fyzické tak právnické osoby (dle tohoto následně platba daně). Minimálně jeden ze společníků ve v.o.s. musí být tzv „ohlášený společník“. Ohlášeným společníkem dle ust. §5 písm. d) IZ je osoba, která ... *„je statutárním orgánem nebo členem statutárního orgánu, jejímž prostřednictvím bude vykonávat v.o.s. činnost insolvenčního správce (dále jen "ohlášený společník")“*.⁷⁷

Činnost IS může být vykonávána také zahraniční společností.

V případě v.o.s. jsou společníky alespoň 2 osoby podílející se na činnosti a správě majetku v.o.s. s tím, že společně a bez rozdílu ručí svým majetkem za případné dluhy společnosti. Samotná v.o.s. na základě ust. §38mb zákona č.586/1992 Sb., zákon o dani z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZDP“) daňové přiznání nepodává. Výsledek plynoucí z hospodaření této společnosti je rozdělen mezi společníky, a to buď rovným dílem nebo na základě společenské smlouvy.

⁷⁴ §228 a) IZ

⁷⁵ §229 IZ

⁷⁶ např. ZDP., popř. zákon č.235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZDPH“)

⁷⁷ § 5 písm. d) IZ

Na základě toho pak každý ze společníků podává sám za svoji osobu daňové přiznání dle výše podílu.

Jedná-li se o společníka – fyzickou osobu, představuje výše zmíněný podíl na zisku společnosti základ pro daň z příjmu fyzických osob jako tzv. příjem z podnikání – dle ust. § 7 ZDP.

Za předpokladu, kdy společníkem v.o.s. by byla právnická osoba, podíl na zisku společnosti by představoval navýšení pro základ daně při přiznání k dani z příjmů právnických osob

Současně s výše uvedenými informacemi však také platí pravidlo, že společníkem ve v.o.s. nemůže být osoba, na jejíž majetek byl během uplynulé doby 3 prohlášen konkurz, návrh na zahájení insolvenčního řízení zamítnut pro nedostatečný majetek nebo byl konkurz zamítnut pro zcela nepostačující majetek.

4.2. Daňové povinnosti insolvenčního správce přímo nesouvisející s insolvenčním řízením

IS je mimo daňových povinností, které pro něj vyplývají z insolvenčního řízení, povinen také k plnění daňových povinností, jenž přímo s insolvenčním řízením nesouvisejí, tj. jako kterýkoliv jiný subjekt.

Takovými případy jsou například IS jako poplatník daně z příjmu fyzických osob, IS jako poplatník daně z nemovitých věcí (za předpokladu, že vlastní nemovitost), IS jako poplatník daně silniční (užívá-li motorové vozidlo k podnikatelským účelům), apod.

4.2.1. Insolvenční správce a daň příjmů fyzických osob

Pro daň příjmů fyzických osob (dále jen „*DPFO*“) je stěžejní ZDP.

Z názvu daně je zřejmé, že dopadá na poplatníky, kterými jsou fyzické osoby (dále jen „*FO*“) a této dani podléhají veškeré zdanitelné příjmy jednotlivců.⁷⁸

⁷⁸ HRUBÁ SMRŽOVÁ, Petra, Petr MRKÝVKA a kolektiv. Finanční a daňové právo. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 2016, 2020, s. 310. ISBN 978-80-7380-796-2.

Jak definuje § 3 odst.1 ZDP, za předmět této daně lze považovat:

- a) příjmy ze závislé činnosti,
- b) příjmy ze samostatné činnosti,
- c) příjmy z kapitálového majetku,
- d) příjmy z nájmu,
- e) ostatní příjmy.⁷⁹

Za příjem dle výše zmíněného paragrafu je následně považován příjem peněžní i nepeněžní, kterého může být dosaženo také směnou.⁸⁰

Mimo uvedených příjmů, které podléhají dani, zákon stanovuje také ty příjmy, které jsou od daní osvobozeny.

Do této skupiny řadíme příjmy stanovené v §4 ZDP⁸¹.

Poplatníky této daně jsou daňoví rezidenti (osoby s bydlištěm na území ČR nebo osoby zdržující se převážně na území ČR) nebo daňoví nerezidenti - tyto osoby na území ČR pouze zdaňují příjmu zde vznikající.⁸²

Základem daně taxativně vymezuje § 5 ZDP, kdy tímto pojmem se rozumí poplatníkovi příjmy za zdaňovací období (kalendářní rok), které přesahují výdaje, jenž byly vynaloženy na dosažení, udržení a zajištění příjmů. Základem daně je „*součet jednotlivých dílčích základů daně zjištěných podle jednotlivých druhů příjmů s použitím ustanovení odstavce 1*“.⁸³

Sazba daně je dle ust. § 16 ZDP stanovena nově od 1.1.2021 pro FO jako progresivní daň ve výši 15% za předpokladu výše příjmu do 48 násobku průměrné mzdy. V případě, že je příjem přesahující tuto výši sazby činí 23%.

Je povinností poplatníka, aby podal daňové přiznání k DPFO ke správci daně, kterého představuje místně příslušný finanční úřad na základě trvalého pobytu FO. Lhůta pro podání daňového přiznání je pro poplatníka do 1.dubna (lhůta 3 měsíce) následujícího roku po skončení zdaňovacího období za předpokladu, že daňové přiznání podává fyzicky.

⁷⁹ § 3 odst. 1 ZDPH

⁸⁰ § 3 odst. 2 ZDP

⁸¹ §4 ZDP

⁸² HRUBÁ SMRŽOVÁ, Petra, Petr MRKÝVKA a kolektiv. Finanční a daňové právo. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 2016, 2020, s. 311 . ISBN 978-80-7380-796-2.

⁸³ § 5 odst. 1 ZDP

Jestliže je daňové přiznání podáváno elektronicky je lhůta stanovena do 1.5. následujícího roku po uplynutí zdaňovacího období – tzn. lhůta je 4 měsíce.

V okamžiku, kdy je povinností daňového subjektu mít ověřenou účetní závěrku auditorem nebo je daňové přiznání podáváno daňovým poradcem stanovuje zákon lhůtu pro podání v délce 6 měsíců.⁸⁴

Pro případ insolvenčního správce se za předmět daně použijí především příjmy ze samostatné činnosti za předpokladu, kdy IS vykonává svoji činnost jako FO. Tedy příjmy, které vznikají insolvenčnímu správci v souvislosti s jeho činností, na základě povolení vydaného dle § 8 zákona č.312/2006 Sb., zákona o insolvenčních správcích.

4.2.2. Insolvenční správce a daň z příjmu právnických osob

Poplatníky se pro daň z příjmů právnických osob (dále jen „DPPO“) rozumí především právnické osoby, společně s organizačními složkami státu, pojišťovny, ale i podílové a investiční fondy nebo investiční společnosti, apod.

Tato daň je IS hrazena za předpokladu, že se jedná o v.o.s (viz kapitola 4.1.) vykonávající činnost IS a jedním ze společníků této v.o.s. je právnická osoba (dále jen „PO“).

Pro daň z příjmů PO jsou za předmět pokládány příjmy, respektive výnosy plynoucí z každé činnosti spolu s příjmy, které vznikly při zacházení s majetkem. Zdravotním pojišťovnám, které jsou plátcí daní z příjmů PO plynou příjmy především z pojistného na veřejné zdravotní pojištění, penále a pokuty se zdravotním pojištěním spojené.

Základem daně se rozumí rozdíl evidovaný mezi příjmy, které jsou sníženy o výdaje sloužící k dosažení, ale i zajištění a udržení příjmů.⁸⁵

Sazba daně je stanovena co do výše 19%, a to z upraveného základu daně.

Existuje i situace, kdy je možné uplatnit sníženou sazbu daně 5% v případě základního investičního fondu nebo 0% sazbu daně pro fond penzijní společnosti či pro instituci penzijního pojištění.⁸⁶

⁸⁴ § 136 odst. 2 písm. b) zákon č.280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů (dale jen „DR“)

⁸⁵ HRUBÁ SMRŽOVÁ, Petra, Petr MRKÝVKA a kolektiv. Finanční a daňové právo. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 2016, 2020, s. 326. ISBN 978-80-7380-796-2.

⁸⁶ HRUBÁ SMRŽOVÁ, Petra, Petr MRKÝVKA a kolektiv. Finanční a daňové právo. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 2016, 2020, s. 327. ISBN 978-80-7380-796-2.

Za předpokladu, kdy IS představuje v.o.s. a jedním ze společníků ve v.o.s. je právnická osoba, jsou její práva a povinnosti vykonávána prostřednictvím zmocněnce, kterým může být jen FO, jejímž prostřednictvím je současně také podáváno daňové přiznání za PO. Správcem daně je obdobně jako u FO příslušný finanční úřad určený dle sídla PO na území ČR. Za zdaňovací období je u PO považováno následující:

- a) kalendářní rok,
- b) hospodářský rok,
- c) období od dne, kdy byla učiněna fúze, popřípadě rozdělena obchodní korporace nebo převedeno jmění na společníka, a to do konce kalendářního roku nebo do konce hospodářského roku (ve kterém nastala účinnosti výše zmíněných úkonů)
- d) účetní období za předpokladu, že je toto období delší než nepřetržitě po sobě následujících 12 měsících.

4.2.3. Insolvenční správce a daň z přidané hodnoty

Problematiku daně z přidané hodnoty DPH, která je považována za stěžejní nepřímou daň, upravuje zákon č.235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.

Základem pro DPH je vše, co plátce obdržel, popřípadě má obdržet za uskutečněné zdanitelné plnění. Společně s tímto obdrží plátce částku na úhradu spotřební daně od osoby, pro kterou zdanitelné plnění uskutečnil.⁸⁷

Sazbu DPH je možné uplatnit v následující výši, a to:

- základní sazba daně ve výši 21%,
- první snížená sazba daně ve výši 15%,
- druhá snížená sazba daně ve výši 10%

Stanovená lhůta pro daňové přiznání, jenž musí podat osoba registrovaná k platbě DPH představuje 25 dnů od konce kalendářního měsíce. Pro plátce za čtvrtletní období je lhůta ve shodné délce s tím, že počátkem lhůty pro tohoto plátce je konec zdaňovacího čtvrtletního období.

⁸⁷ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kolektiv. *DAŇOVÉ PRÁVO: de lege lata*. 2.aktualizované vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018, s. 97. ISBN 978-80-7380-687-3.

Povinností plátců DPH je podávat kontrolní hlášení elektronickou formou. Je-li plátcem FO je povinna podat kontrolní hlášení ve lhůtě stanovené pro podání daňového přiznání. Jestliže se jedná o plátce DPH - PO, úkon uskuteční do 25 dnů od konce kalendářního měsíce.

S případem platby DPH ze strany IS (jestliže je IS plátcem daně) se můžeme setkat tehdy, když dlužník provádí měsíční úhradu odměny IS (včetně náhrady hotových výdajů) při oddlužení. Základní částka bez DPH činí 900,-Kč, a po připočtu 21% sazby DPH se jedná o částku ve výši 1.089,-Kč jestliže je dlužník jednotlivcem. V případě, že se oddlužení týká manželů je částka pochopitelně vyšší tzn. 1633,50,-Kč se shodnou sazbou DPH jako v případě jednotlivce.

4.2.4. Insolvenční správce a daň silniční

Úpravou silniční daně se zabývá zákon č.16/1993 Sb., zákon o dani silniční, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZDS“). Předmětem této daně jsou podle § 2 zákona o dani silniční, silniční motorová vozidla spolu s přípojnými vozidly:

- a) *registrovaná v České republice,*
- b) *provozovaná v České republice a*
- c) *používaná*

1. poplatníkem daně z příjmu právnický osob s výjimkou používání k činnosti veřejně prospěšného poplatníka daně z příjmů právnický osob, pokud příjmy z této jeho činnosti nejsou předmětem daně z příjmů, nebo
2. poplatníkem daně z příjmů fyzických osob k činnosti nebo v přímé souvislosti s činností, ze kterých plynou příjmy ze samostatné výdělečné činnosti podle zákona upravujícího daně z příjmů.⁸⁸

Základ pro daň silniční představuje zdvihový objem motoru, popřípadě povolená hmotnost na nápravu motorového vozidla.

Základní sazbou daně je pevně stanovená částka, kdy pro osobní automobily je udávaná v rozmezí 1200-2400Kč a pro skupiny ostatních vozidel a návěsů je stanovena od 1800Kč do 50.400Kč.⁸⁹

Mimo uvedené skutečnosti bývá zpravidla poplatníkem daně osoba zapsaná v technické průkazu vozidla považována zákonem též za provozovatele vozidla.⁹⁰

⁸⁸ § 2 odst. 1 ZDS

⁸⁹ HRUBÁ SMRŽOVÁ, Petra, Petr MRKÝVKA a kolektiv. Finanční a daňové právo. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 2016, 2020, s. 353. ISBN 978-80-7380-796-2.

⁹⁰ tamtéž

Je povinností poplatníka silniční daně, aby podal daňové přiznání po skončení zdaňovacího období, a to ve lhůtě do 31.ledna následujícího kalendářního roku po ukončení zdaňovacího období, ve kterém vznikla povinnost k úhradě daně a jehož délka činí 1 kalendářní rok. Výši daně je počítána poplatníkem samotným s povinností zaplatit ve výše stanovené lhůtě.

4.2.5. Insolvenční správce a spotřební daně

Problematiku spotřebních daní upravuje zákon č.353/2003 Sb., zákon o spotřebních daních ve znění pozdějších předpisů.

„Za plátce spotřebních daní se považují ty FO a PO, které jsou provozovatelem daňového skladu, oprávněným příjemce, oprávněným odesílatelem nebo výrobcem, kterému vznikla povinnost k přiznání a zaplacení daně v souvislosti s tím, že uvedl vybrané výrobky do volného daňového oběhu nebo v souvislosti se znehodnocením těchto výrobků dopravovaných v režimu podmíněného osvobození od daně.“⁹¹

Obecný pojem spotřební daně zahrnuje daně následující:

- a) daň z minerálních olejů,
- b) daň z lihu,
- c) daň z piva,
- d) daň z vína a meziproduktů,
- e) daň z tabákových výrobků,
- f) daň ze zahříváných tabákových výrobků, a
- g) daň ze surového tabáku.

Výše zmíněným daním tedy podléhají výrobky (produkty) na území Evropské unie. Základ daně bývá zpravidla odvozován od množství daného výrobku, kdy je pomocným ukazatelem zároveň také cena výrobku.

Pro převážnou většinu výrobků je zdaňovací období stanoveno v období kalendářní měsíc (výjimkou jsou některé dovážené výrobky), za který je zároveň také podáváno daňové přiznání.

⁹¹ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kolektiv. *DAŇOVÉ PRÁVO: de lege lata*. 2.aktualizované vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018, s. 70. ISBN 978-80-7380-687-3.

4.2.6. Insolvenční správce a daň z nemovitých věcí

Oblast daně z nemovitých věcí upravuje zákon č.338/1992 Sb., zákon České národní rady o dani z nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů. Daň z nemovitých věcí tvoří:

a) daň z pozemků

Pro účely daně z pozemků se poplatníkem daně rozumí vlastník konkrétního pozemku na území České republiky. Mezi vlastníky však můžeme řadit například i svěřenecký fond, podílový fond, atd.⁹²

Jedná-li se o pozemky ve vlastnictví státu, mohou být poplatníky organizační složka státu, státní fond či státní podnik.

Samotný předmět daně z pozemků představuje pozemek, nacházející se na území České republiky, jenž je současně evidován v katastru nemovitostí.

Základ daně stanovený § 5 a sazba daně uvedena v § 6 se odvíjejí od druhu půdy a výměry samotného pozemku.⁹³

b) daň ze staveb a jednotek

Obecně platí, že poplatníkem je osoba, která stavbu nebo jednotku vlastní. Poplatníkem však může nadále i svěřenecký či podílový fond.

Za předmět daně ze staveb a jednotek považujeme samotnou stavbu, popřípadě jednotku, která se nachází na území České republiky.

Obdobně jako v případě daně z pozemků i zde při stanovení základu v § 10 a sazby daně v § 11 záleží na výměře a účelu využití.

Pro daň z nemovitých věcí je rozhodným stavem takový stav, který je zapsaný v katastru nemovitostí. To znamená, že na základě zákona o dani z nemovitých věcí je poplatník povinen podat daňové přiznání nejpozději do 31.ledna daného zdaňovacího období.

Poplatník tak musí učinit na základě stavu zapsaného v katastru nemovitostí, který je evidovaný k 1.lednu. Zdaňovací období má tedy délku 1 roku, což znamená, že daň z nemovitých věcí je placena zpočátku zdaňovacího období, ještě před jeho uplynutím. Jakákoliv změna související s platbou daně, ke které došlo v průběhu zdaňovacího období je zahrnuta až do období následujícího.

⁹² HRUBÁ SMRŽOVÁ, Petra, Petr MRKÝVKA a kolektiv. Finanční a daňové právo. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 2016, 2020, s. 353. ISBN 978-80-7380-796-2.

⁹³ § 5, § 6 zákona č.338/1992 Sb., zákon České národní rady o dani z nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů

4.3. Osoba s dispozičním oprávněním

Protože v následujícím textu bude několikrát zmiňován pojem osoba s dispozičním oprávněním, je nutné tento pojem přesně definovat.

Za takovou osobu je pro insolvenční řízení považována (přes několik výjimek) osoba, která má během řízení právo nakládat s majetkovou podstatou dlužníka.⁹⁴

Kdo je osobou s dispozičním oprávněním, je závislé na samotném průběhu řízení a způsobu, kterým řešen úpadek dlužníka. Zpravidla jím je buď IS nebo sám dlužník, jak uvádí §229 odst. 3:

- a) *dlužník v době do rozhodnutí o úpadku,*
- b) *dlužník v době od rozhodnutí o úpadku do rozhodnutí o způsobu řešení úpadku,*
- c) *insolvenční správce v době od prohlášení konkursu*
- d) *dlužník v době od povolení reorganizace a*
- e) *dlužník v době od povolení oddlužení*⁹⁵

Ustanovení výše zmíněného ust § 229 odst. 3 IZ nijak neruší omezení dlužníka (omezení libovolně nakládat s majetkem, úmyslně snižovat hodnotu majetku, apod.) ve spojení s dispozičními oprávněními uloženými dlužníkovi prostřednictvím IZ nebo současně rozhodnutím samotného insolvenčního soudu, a to v průběhu insolvenčního řízení.

Výjimku tvoří majetek, jenž v případě řešení oddlužení plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty bude prodáván, a současně i majetek zajištění, k jehož prodeji dá zajištěný věřitel souhlas (pokyn). K tomuto majetku je dispoziční oprávnění na straně IS. IS je tedy ze svého titulu zodpovědný za spravování majetkové podstaty a z toho plyne povinnost podávat daňová tvrzení.

⁹⁴ <https://www.dauc.cz>. <https://www.dauc.cz> [online]. [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.dauc.cz/dokument/?modul=li&cislo=40979>

⁹⁵ §229 odst.3 IZ

4.4. Daňové povinnosti IS v ins.řízení

Na základě § 229 odst. 3 c) IZ je tedy zřejmé, že ve chvíli, kdy je na majetek dlužníka prohlášen konkurs, stává se IS tím, komu náleží dispoziční oprávnění k nakládání s majetkovou podstatou a k dalším úkonům, které s tímto souvisejí. Od této chvíle se je tedy především IS osobou, která má oprávnění k úkonům v souvislosti s nakládáním s majetkovou podstatou.

Jakákoliv činnost dlužníka, která by snižovala hodnotu majetkové podstaty, se v tuto chvíli jeví jako naprosto neúčinná. Výjimku však tvoří případ, kdy by dlužník činil úkony, které by naopak hodnotu majetkové podstaty zvyšovaly.⁹⁶

4.4.1. Insolvenční správce a daňová tvrzení v insolvenčním řízení

DŘ v ust. § 1 odst. 4 definuje a rozděluje daňová tvrzení následovně:

„(1) Daňovým tvrzením je

- a) řádné daňové tvrzení, a to daňové přiznání, hlášení nebo vyúčtování,*
- b) dodatečné daňové tvrzení, a to dodatečné daňové přiznání, následné hlášení nebo dodatečné vyúčtování.“⁹⁷*

Pro správné stanovení výše daně je nutné podat řádné (popřípadě dodatečné) daňové tvrzení, které podává daňový subjekt.

Na základě ust. § 135 odst. 1 DŘ je k podání daňového tvrzení povinen ten daňový subjekt, kterému je tak stanoveno zákonem nebo ten, který byl vyzván k tomuto úkonu správcem daně.

Za předpokladu, že se jedná o řádné daňové tvrzení, daňový subjekt sám vyčíslí výši daně a společně s tím uvede také požadované údaje a další rozhodné okolnosti sloužící k výměru daně.⁹⁸

Jak je zřejmé z výše uvedených informací dodatečná daňová tvrzení jsou podávána až v konkrétních případech následujících po podání (po lhůtě pro podání) řádných daňových tvrzení.

Splatnost daně nastává v okamžiku posledního dne lhůty, jenž je stanovena pro podání řádného daňového tvrzení tak, jak uvádí §135 odst. 3 DŘ.

⁹⁶ WINTEROVÁ, Alena, Alena MACKOVÁ a KOLEKTIV. *Civilní právo procesní: Díl druhý: řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, str.260. ISBN 978-80-7502-299-8.

⁹⁷ § 1 odst. 4 DŘ

⁹⁸ § 135 odst. 2 DŘ

Lhůta pro podání daňových přiznání je stanovena ust. § 136 DŘ takto:

„(1) Daňové přiznání u daní vyměřovaných za zdaňovací období, které činí nejméně 12 měsíců, se podává nejpozději do 3 měsíců po uplynutí zdaňovacího období.

(2) Lhůta pro podání daňového přiznání podle odstavce 1 se prodlužuje na

a) 4 měsíce po uplynutí zdaňovacího období, pokud daňové přiznání nebylo podáno nejpozději do 3 měsíců po uplynutí zdaňovacího období a následně bylo daňové přiznání podáno elektronicky, nebo

b) 6 měsíců po uplynutí zdaňovacího období, pokud

1. daňový subjekt má zákonem uloženou povinnost mít účetní závěrku ověřenou auditorem, nebo

2. daňové přiznání nebylo podáno nejpozději do 3 měsíců po uplynutí zdaňovacího období a následně daňové přiznání podal poradce.

(3) Daňové přiznání u daní vyměřovaných na zdaňovací období, které činí 12 měsíců, se podává nejpozději do konce prvního měsíce, jímž začíná běh zdaňovacího období.

(4) Je-li zdaňovací období kratší než 1 rok, podává se daňové přiznání do 25 dnů po uplynutí zdaňovacího období. Tuto lhůtu nelze prodloužit.

(5) Nevznikla-li daňovému subjektu ve zdaňovacím období daňová povinnost k dani, ke které je registrován, sdělí tuto skutečnost správci daně ve lhůtě pro podání daňového přiznání nebo vyúčtování.

(6) Žádá-li daňový subjekt o prodloužení lhůty pro podání daňového přiznání podle § 36 a současně hodlá využít prodloužení této lhůty podle odstavce 2 písm. a), nebo podle odstavce 2 písm. b) bodu 2, uvede v žádosti tuto skutečnost, jinak se při posouzení žádosti o prodloužení. “⁹⁹

Pro podání hlášení nebo vyúčtování uvádí § 137 DŘ¹⁰⁰ následovně:

„(1) Hlášení se podává do 20 dnů po uplynutí měsíce, v němž vznikla plátcí daně povinnost, která je předmětem hlášení. Pokud je s hlášením spojena i povinnost odvést daň, je daň splatná v poslední den lhůty stanovené pro podání hlášení.

(2) Vyúčtování se podává do 3 měsíců po uplynutí kalendářního roku. Pokud je s vyúčtováním spojena i povinnost odvést daň, je daň splatná v poslední den lhůty stanovené pro podání vyúčtování. “

⁹⁹ §136 DŘ

¹⁰⁰ §137 DŘ

Ve výše uvedených případech hlášení či vyúčtování není možné prodloužit lhůtu stanovenou k těmto úkonům.

Lhůty k mimořádným daňovým tvrzením jsou pro dodatečné daňové tvrzení a dodatečné vyúčtování stanoveny v § 141 DŘ, pro následné hlášení v § 142 DŘ a pro doměření daně stanovuje lhůty § 143 DŘ.

Mimo uvedených obecných lhůt, platí výhradně pro insolvenční řízení následné zvláštní ustanovení § 243 DŘ upravující daňové řízení:

„(1) Po zahájení insolvenčního řízení lze daňové řízení zahájit a v celém daňovém řízení pokračovat, s výjimkou daňové exekuce, kterou lze nařídit, avšak nelze ji provést, pokud insolvenční zákon nestanoví jinak.

(2) Ukončením přezkumného jednání nebo schválením zprávy o přezkumu soudem nabývá nepravomocné rozhodnutí v nalézacím řízení týkajícím se pohledávek, které nejsou pohledávkami za majetkovou podstatou, právní moci.

(3) Ode dne účinnosti rozhodnutí o úpadku nevzniká k daňové pohledávce, která není pohledávkou za majetkovou podstatou, úrok z prodlení.

(4) Výsledek popření daňové pohledávky v rámci incidenčního sporu zohlední správce daně v evidenci daní.“¹⁰¹

Ustanovení § 244 DŘ upravuje samotná daňová tvrzení následovně:

„(1) Při insolvenčním řízení je daňový subjekt povinen podat nejpozději do 30 dnů ode dne účinnosti rozhodnutí o úpadku řádné daňové tvrzení za část zdaňovacího období, která uplynula do dne předcházejícího účinnosti tohoto rozhodnutí a za kterou dosud nebylo podáno; tuto lhůtu nelze prodloužit. Zjistí-li insolvenční správce, který prohlášením konkursu získal oprávnění nakládat s majetkovou podstatou, nedostatečnost podkladů, pro kterou nelze zajistit splnění této povinnosti a povinnosti dle § 245 odst. 1, povinnost zaniká; insolvenční správce tuto skutečnost sdělí správci daně ve stejné lhůtě a poskytne mu nezbytnou součinnost ke stanovení daně podle pomůcek.

(2) Lhůty, ve kterých je daňový subjekt povinen podat daňové tvrzení v průběhu insolvenčního řízení, zůstávají zachovány.

¹⁰¹ § 243 DŘ

(3) Ke dni předložení konečné zprávy je daňový subjekt povinen zpracovat řádné daňové tvrzení za uplynulou část zdaňovacího období, za kterou nebylo dosud podáno, a tvrzenou daň zahrnout do příslušného dokumentu.

(4) Řádné daňové tvrzení zpracované podle odstavce 3 je daňový subjekt povinen podat do 15 dnů ode dne, ke kterému mělo dojít k jeho zpracování.

(5) Nebylo-li podáno řádné daňové tvrzení ve lhůtě podle odstavce 1, správce daně může daň stanovit podle pomůcek, bez nutnosti vydávat nejprve výzvu podle § 145 odst. 1.“¹⁰²

Jako poslední paragraf uvádím § 245 DŘ sjednocující lhůty pro podání daňových tvrzení takto:

„(1) Ve stejných lhůtách, které jsou stanoveny v § 239b odst. 4 a 5, § 239c, § 240a, § 240c odst. 2 a 3, § 240d a § 244 odst. 1 a 4, vzniká povinnost podat daňové tvrzení, které nebylo dosud podáno za předcházející zdaňovací období, v případě, kdy původní lhůta pro jeho podání dosud neuplynula. Obdobně se postupuje v případě daňového tvrzení u daní vyměřovaných na zdaňovací období, jakož i u daní jednorázových, pokud nebylo dosud podáno.

(2) Lhůta pro podání daňového přiznání za předcházející zdaňovací období u daní vyměřovaných za zdaňovací období, které činí nejméně 12 měsíců, které dosud nebylo podáno, činí pro účely posouzení podmínky podle odstavce 1, zda lhůta dosud neuplynula, 6 měsíců po uplynutí tohoto zdaňovacího období.“¹⁰³

¹⁰² § 244 DŘ

¹⁰³ § 245 DŘ

4.4.2. Insolvenční správce a daně z příjmů v insolvenčním řízení

4.4.2.1. Daň z příjmu fyzických osob

Insolvenční správce je povinen k podání daně za dlužníka za předpokladu, že má dispoziční oprávnění.

Jako primární povinnost daňového subjektu lze chápat podání přiznání k dani z příjmu fyzických osob za zdanitelné příjmy v souladu s ustanoveními § 6-10 ZDP.¹⁰⁴ Ač se jedná o dlužníka v insolvenční, neměnná zůstává lhůta k podání daňového přiznání, kdy tento úkon je povinen IS provést ve lhůtách stanovených v kapitole 4.4.1.

Již jsem zmínil zvláštní lhůtu, která určuje povinnost k podání daňového přiznání, a to do doby 30 dnů ode dne, kdy nabylo účinnosti rozhodnutí o úpadku. Tento úkon se týká části zdaňovacího období, která ještě před rozhodnutím o úpadku, a za níž nebylo daňové přiznání podáno.

Je pravděpodobné, že IS (případně i dlužník s vlastnictvím majetkové podstaty) v okamžiku podání daňového přiznání ve lhůtě 30 dnů po dni, kdy nabylo účinnosti rozhodnutí o úpadku, za určitý úsek zdaňovacího období, bude oprávněn k uplatnění určitých slev na dani, a to v poměrné výši k tomuto období. Za zmíněné slevy jsou považovány především sleva na poplatník společně se slevou na dítě. I další slevy je možné uplatnit a lze takto učinit poté, co skončí zdaňovací období a je podáváno daňové přiznání.¹⁰⁵

4.4.2.2. Daň z příjmu právnických osob

Výčet toho, jaké daně považujeme za daně z příjmu PO uvádím v kapitole 4.2.2.

U subjektu, kterého představuje dlužník jako PO je možností v jisté situaci, aby byl nahrazen konkurs jiným způsobem řešení úpadku, a to reorganizací.¹⁰⁶

Za takového předpokladu jsou ještě před rozhodnutím o povolení reorganizace a schválením reorganizačního plánu dlužníkovi omezena dispoziční oprávnění.

¹⁰⁴ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kolektiv. *DAŇOVÉ PRÁVO: de lege lata*. 2.aktualizované vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018, s. 70. ISBN 978-80-7380-687-3.

¹⁰⁵ Lze tak učinit v daňovém přiznání

¹⁰⁶ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení: z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s.235. ISBN 978-80-7400-715-6.

Tato omezen jsou však zrušena okamžikem, kdy nastane právní moc rozhodnutí o povolení reorganizace. Je však pravomocí soudu, aby zakázal dlužníkovi nakládat s majetkovou podstatou, popřípadě ve stanoveném rozsahu oprávnění omezil.

Za trvání konkursu je daň z příjmu PO opatřována IS, a to jedenkrát ročně, kdy za zdaňovací období je právě období jednoho roku. Je povinností IS, aby činil rozhodnutí při řízení podniku a následně vyhotovoval daňová přiznání, kdy základem pro tento úkon je účetnictví PO (podniku, firmy, apod.).

Za specifické úkony u daně z příjmů PO můžeme ve spojitosti s insolvenčním řízením považovat daňové odpisy. Pod tímto pojmem si představme výdaje, které je možné uplatnit v daňových přiznáních a jsou přímo vázány na zajištění příjmu s tím, že jejich právní základem je ZDP. Odlišnosti je však možné zpozorovat v při postupu odepisování majetku v případě insolvenčního řízení. IS za předpokladu, že je správcem majetkové podstaty postupuje v souladu s § 26 ZDP, ve kterém je zakotveno právo daňové subjektu na to, aby zohlednil pouze polovinu ročního daňového odpisu, nikoliv odpis celý.

Je úkolem pro IS za situace, kdy plní daňové povinnosti, aby zohlednil daňové ztráty, a to zpětně za období 5 let, případně, aby učinil uplatnění slev, které uvádí § 35 ZDP.¹⁰⁷

Jestliže při konkursu PO přestala podnikat, nebo se předpokládá ukončení podnikatelské činnosti, nastává pro IS nelehká situace. IS bude nucen na základě svých možností ve lhůtě 30 dnů k podání daňového přiznání za uplynulé období do okamžiku nabytí účinnosti rozhodnutí o úpadku.

Z tohoto důvodu je na IS, aby se pohotově obeznámil s účetnictvím, které dlužník vedl a na jeho základě následně vypracoval daňové přiznání, popřípadě může IS aplikovat ust. § 244 odst. 1 DŘ následovně:

„ Při insolvenčním řízení je daňový subjekt povinen podat nejpozději do 30 dnů ode dne účinnosti rozhodnutí o úpadku řádné daňové tvrzení za část zdaňovacího období, která uplynula do dne předcházejícího účinnosti tohoto rozhodnutí a za kterou dosud nebylo podáno; tuto lhůtu nelze prodloužit.

¹⁰⁷ § 35 ZDP

Zjistí-li insolvenční správce, který prohlášením konkursu získal oprávnění nakládat s majetkovou podstatou, nedostatečnost podkladů, pro kterou nelze zajistit splnění této povinnosti a povinnosti dle § 245 odst. 1, povinnost zaniká; insolvenční správce tuto skutečnost sdělí správci daně ve stejné lhůtě a poskytne mu nezbytnou součinnost ke stanovení daně podle pomůcek. ¹⁰⁸

Jak jsem již zmínil s pravděpodobným koncem PO a její výdělečné činnosti se budou i daňová přiznání stále minimalizovat.

4.4.3. Insolvenční správce jako osoba s dispozičním oprávněním a DPH

Jak jsem již informoval v předchozích kapitolách, za předpokladu řešení úpadku dlužníka konkursem, přechází spolu s dispozičním oprávněním na osobu IS i platba DPH. IS je povinen učinit podání daňového přiznání k DPH ve lhůtě 30 dnů od prohlášení konkursu, a to za období, které předcházelo rozhodnutí o úpadku a současně daňové přiznání nebylo za toto období podáno. Případné dlužné DPH je následně přihlášeno jako pohledávka do insolvenčního řízení.¹⁰⁹

Povinností IS je dále podání daňového přiznání a to tehdy, jakmile je rozhodnuto o úpadku, kdy vyměřovacím obdobím je doba od okamžiku rozhodnutí o úpadku do konce kalendářního měsíce. Lhůta pro podání v takovém případě trvá 25 dnů od konce uvedeného období, případně 30 dnů tehdy, jestliže mezi účinností rozhodnutí o úpadku do posledního možného dne pro učinění daňového přiznání byla doba kratší než 30 dnů.

Tato pohledávka představuje pohledávku za majetkovou podstatou a již není do insolvenčního řízení přihlašována.

Ve chvíli, kdy je ze strany IS vypracováváno daňové přiznání k DPH, slouží k tomuto účelu jako základ evidence daní či účetnictví dlužníka.

4.4.3.1. Zrušení registrace k DPH insolvenčním správcem

Za jeden z prvních úkonů, které by měl IS provést je zrušení registrace k DPH. IS, který má oprávnění k nakládání s majetkovou podstatou, je k tomuto kroku oprávněn za předpokladu, že jsou naplněny podmínky stanovené v ZDPH.

¹⁰⁸ § 244 odst. 1 DŘ

¹⁰⁹ § 101b DŘ

Mezi tyto podmínky se řadí:

„a) uplynul 1 rok ode dne, kdy se stal dlužník stále plátcem a tento plátc

1. nedosáhl za 12 bezprostředně předcházejících po sobě jdoucích kalendářních měsíců obratu většího než 1000000 Kč, nebo

2. uskutečňuje pouze plnění osvobozená od daně bez nároku na odpočet daně, nebo

b) přestal uskutečňovat ekonomické činnosti.“¹¹⁰

V případě konkurzu nastane pro převážně množství dlužníků (podniků, firem) nucené ukončení jejich výdělečné ekonomické činnosti. Za předpokladu, kdy zároveň IS přistoupí k podání žádosti, kterou by byla zrušena registrace k DPH, znamená tento krok pro IS odproštění od povinnosti podávat daňová přiznání. Zároveň také ubude nutné administrativy, kterou musí IS vykonávat.

S okamžikem, kdy je zrušena registrace k DPH zároveň přestává být dlužník plátcem DPH, a proto již nedojde při zpeněžování majetkové podstaty k tomu, aby dlužníkovi vznikla pohledávka k finančnímu úřadu. Jestliže dlužník nebude plátcem DPH a IS bude zpeněžovat jeho majetek, nebude povinností IS z takového prodeje odvádět daň. Je však nutností pro IS, aby dle § 79 a) ZDPH při zrušení registrace k DPH „snížil uplatňovaný nárok na odpočet daně u majetku, který je ke dni zrušení registrace jeho obchodním majetkem a u kterého uplatnil nárok na odpočet daně nebo jeho část.“¹¹¹

Za nevýhodu lze považovat, že v okamžiku po zrušení registrace je IS nucen k úpravě nároku při odpočtu u obchodního majetku a to tak, že je snížena výše odpočtu (rozuměj daň na vstupu). Je tak učiněno především proto, že samotné zrušení registrace by vedlo k nemožnosti plátce aby uvedl tento konkrétní majetek v daní na výstupu. Právě to by totiž vedlo k nesouladu se zásadou daňové neutrality a vznikla by tzv. „*nadměrný odpočet*“.¹¹²

Jestliže však nejsou splněny podmínky proto, aby mohla být zrušena registrace k DPH, má se za to, že dlužník stále podniká (v takovém případě řadí podnik IS za předpokladu, že disponuje dispozičním oprávněním), a z toho plyne povinnost, aby v okamžiku zpeněžování majetku zároveň odváděl DPH.

¹¹⁰ § 106 b) odst.1 ZDPH

¹¹¹ § 79 a), ZDPH

¹¹² nadměrný odpočet DPH je daňovou povinností, kdy odpočet daně převyšuje daň na výstupu za konkrétní zdaňovací období. Důsledkem nadměrného odpočtu DPH bývá nejčastěji příčinou zahájeného vytýkacího řízení.

Dle mého názoru je možnost zrušení DPH vhodná, za předpokladu, že je možné takto učinit. Především tento krok pomůže IS, a ten tak nebude povinen vedle již tak obsáhlé administrativy, každý měsíc i k tomu, aby podával příznání včetně osvobození od platby DPH při nakládání (prodeji) s majetkem dlužníka.

Na závěr této kapitoly zmíním situaci prodeje podniku. Tento krok je osvobozen od platby DPH¹¹³, a to ať v případě, že IS je či není plátcem DPH. Jestliže je plátcem DPH stále dlužník, stává se pro něj dle ZDPH¹¹⁴ z 3 měsíčního zdaňovacího období, období měsíční.

4.4.4. Insolvenční a silniční daň v insolvenčním řízení

V předcházející kapitole 4.2.5. zmiňuji základní informace o dani silniční jakými jsou právní úprava, předmět daně a poplatník daně, společně se základem a sazbou pro silniční daň.

Již jsem také uvedl, že za provozovatele vozidla je zákonem považována osoba, která je zapsána v technickém průkazu vozidla.

Avšak je známo, že za předpokladu, kdy se jedná o konkurs, přechází dispoziční oprávnění na insolvenčního správce (viz kapitola 4.3. osoba s dispozičním oprávněním) a z tohoto titulu je insolvenční správce k podání daňového příznání k dani silniční.

4.4.5. Insolvenční správce a spotřební daně v insolvenčním řízení

Problematiku spotřebních daní definuji společně se základními informacemi v předcházející kapitole 4.2.6.

V případě spotřebních daní je možné upozorovat dělení zdaňovacího období na období předcházející účinnosti rozhodnutí o úpadku a období, které následuje po vydání rozhodnutí o úpadku, včetně skončení insolvenčního řízení, které provázejí shodné účinky.¹¹⁵

Za nestandardní je možné považovat lhůtu v délce 25 dní sloužící k podání daňového příznání insolvenčním správcem (popřípadě jinou oprávněnou osobou dle zvláštního právního předpisu), jenž má oprávnění disponovat s majetkem náležejícím do majetkové podstaty.¹¹⁶

¹¹³ § 13 ZDP

¹¹⁴ § 99 b) ZDP

¹¹⁵ § 136a zákona č. 353/2003 Sb., zákon o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁶ § 136a zákona č. 353/2003 Sb., zákon o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů

4.4.6. Insolvenční správce a daň z nemovitých věcí v insolvenčním řízení

Na základě informací uvedených v kapitole 4.2.6. již víme, že stěžejním stavem je stav nemovitosti (vlastník, vlastnické podíly, apod.) zapsaný k 1.lednu v katastru nemovitostí a výše daně je stanovována na základě výměry konkrétního pozemku. Za předpokladu, že má IS dispoziční oprávnění k tomu, aby mohl nakládat s majetkovou podstatou, není povinností na straně finančního úřadu, aby oznamoval výši daně prostřednictvím platebního výměru, ale daň za předešlé období s počátkem se stává pohledávkou, jenž představuje pohledávku za majetkovou podstatou, a z tohoto titulu bude následně přednostně uspokojována.

V případě, že IS bude provádět zpeněžení nemovitých věcí dlužníka, a to v „řádu několika let, je jeho povinností ke správci daně - finančnímu úřadu, aby podával tvrzení k dani a při tvrzení bral v úvahu jakoukoliv změnu daňových povinností.

5. DANĚ V PRŮBĚHU INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ Z POHLEDU DLUŽNÍKA

5.1. Dlužník jako osoba s dispozičním oprávněním

V kapitole 4.3. vysvětluji pojem „osoba s dispozičním oprávněním“. Tento pojem je i nadále velmi důležitý, a to při popisu daňových povinností dlužníka. Proto pro připomenutí uvádím následující informace, že dlužník je osobou s dispozičním oprávněním v době:

- a) rozhodnutí o úpadku,
- b) od rozhodnutí o úpadku do rozhodnutí o způsobu řešení úpadku,
- c) od povolení reorganizace a
- d) od povolení oddlužení¹¹⁷

Při výše uvedeném dodávám, dispoziční oprávnění na IS přechází v okamžiku konkursu.

5.2. Dlužník a daňová tvrzení v insolvenčním řízení

Za situace, kdy je soudem vydáno rozhodnutí o úpadku a zároveň s tímto rozhodnutím není spojeno prohlášení o konkursu,¹¹⁸ je zřejmé, že dispoziční oprávnění je na straně dlužníka (pokud dispoziční oprávnění nepřísluší jiné osobě). Proto má také dlužník samotný povinnost k podání daňových tvrzení.

Dlužník je povinen k plnění daňových povinností rovněž při oddlužení, které je prováděné formou splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty.

Tato forma je relativně nová, když novelou insolvenčního zákona č.31/2019 Sb.¹¹⁹ byly spojeny způsoby plnění splátkového kalendáře společně se způsobem zpeněžením majetkové podstaty. Dlužník za předpokladu schválení tohoto způsobu oddlužení platí pravidelné měsíční splátky, které jsou mu stanoveny. IS provede soupis majetkové podstaty a následně je na základě tohoto soupisu dlužník povinen vydat majetek k rukám IS. IS poté provede zpeněžení tohoto majetku.¹²⁰ Neznamená to však, že provedením soupisu majetkové podstaty přechází dispoziční oprávnění na IS.

¹¹⁷ §229 IZ,

¹¹⁸ §229 IZ,

¹¹⁹ účinnost novely od nastala ke dni 1.6.2019

¹²⁰ <https://advokatnidenik.cz>. <https://advokatnidenik.cz> [online]. [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/03/05/zdroje-plneni-v-oddluzeni-splatkovym-kalendarem-se-zpenzenim-majetkove-podstaty/>

Dispoziční oprávnění je stále na straně dlužníka, kterého však omezují ustanovení § 111 IZ.¹²¹ Do této chvíle, kdy bylo dispoziční oprávnění na straně dlužníka, byl dlužník povinen k podání daňových tvrzení.

Avšak ve chvíli, kdy IS podá zprávu pro oddlužení, na základě které je insolvenčním soudem oddlužení schváleno (případně neschváleno) a současně dlužníkovi uložena povinnost, aby vydal do rukou IS majetek kde zpeněžení, přechází dispoziční oprávnění na IS.¹²²

5.3. Dlužník a daně z příjmů v insolvenčním řízení

5.3.1. Daň z příjmů FO

Na základě skutečností, které uvádím v kapitole 4.2.1., dle právní úpravy obsažené v ust. § 3 odst. 1 ZDP jsou za předmět této daně pokládány všechny zdanitelné příjmy jednotlivců s tím, že konkrétní druhy příjmů jsou vyjmenovány ve zmíněném zákoně.¹²³ Řádné daňové tvrzení je poplatník - FO povinen podat nejpozději do konce lhůty 3 měsíců, v případě zpracování a podání daňového tvrzení za poplatníka prostřednictvím daňového poradce do lhůty 6 měsíců od uplynutí zdaňovacího období.¹²⁴

V ZDP je možné najít několik ustanovení, která se týkají dlužníka (FO) v insolvenci a ty nyní popíši.

Jedním takovým případem je přihlášení se do paušálního režimu platby daně. Tento úkon lze provést, ovšem za předpokladu, kdy poplatník není v insolvenci k prvnímu rozhodnému dni pro zdaňovací období,¹²⁵ což je právě jedna z podmínek, která tomuto úkonu brání. Rovněž je paušální režim zrušen v okamžiku, kdy nastane účinnost samotného rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku poplatníka (dlužníka) a insolvenční řízení doposud není ukončeno.

Považuji za důležité uvést současně také speciální ustanovení ve vztahu k daňovému řádu, které ZDP obsahuje, a které definuje vlastní pravidla nutná k podání daňových příznání.

¹²¹ § 111 IZ

¹²² viz kapitola 4.3. - osoba s dispozičním oprávněním

¹²³ § 3 odst. 1 ZDP

¹²⁴ § 136 DŘ

¹²⁵ § 2a odst. 1a, ZDP

Na základě § 38 gb ZDP není možné uplatnit slevy na dani v případě nezdanitelné části základu daně či položky, jenž je odčitatelná od základu daně (výjimku tvoří slevy na dani dle § 35ba odst. 1 a slevy dani dle § 35c odst. 1 a to v poměru 1/12 pro každý započatý měsíc konkrétní části zdaňovacího období, za níž je podáváno daňové priznání. Takovými případy jsou dle §35 ba sleva na manžela/manželku žijící s dlužníkem ve společné domácnosti, za předpokladu, kdy příjmu dlužníkovy manžela/manželky nepřesahovaly částku 69.000,- Kč za předchozí kalendářní rok včetně slevy pro osobu vlastnící ZTP/P nebo osobu, která se soustavně připravuje na budoucí povolání (student).¹²⁶

5.3.2. Daň z příjmu PO

Příjmy zahrnuté do daně z příjmů PO jsou nám již známy. Jen pro připomenutí si zmiňme, že takovými jsou mimo jiné příjmy z činnosti PO včetně příjmů získaných na základě nakládání s majetkem PO. Proto je nutné definovat i příjmy, které jako předmět daně nezařazujeme. Takovým příjmem je dle § 18 odst. 2 ZDP například ten příjem, který PO získala nabytím akcií, a to na základě zákona, který upravuje podmínky pro převod majetku státu na jiné osoby, apod.¹²⁷

Je povinností PO, aby nejdéle do konce lhůty 30 dnů (není možno lhůtu prodloužit) od okamžiku, kdy nabylo účinnosti rozhodnutí o úpadku, podala daňové tvrzení. Musí tak učinit za konkrétní část zdaňovacího období, jenž uplynula do dne, který předcházela nabytí účinnosti rozhodnutí o úpadku a za níž doposud nebylo daňové tvrzení podáno.¹²⁸

Následně je povinností finančního úřadu, aby výše uvedenou vzniklou pohledávku přihlásil do insolvenčního řízení vedeného na dlužníka.

Poslední den lhůty určené k podání daňového tvrzení daně z příjmu PO je současně také dnem, ve kterém se pohledávka stává splatnou. Předpokládá se, že dlužníkem není tato pohledávka v převážném rozsahu hrazena.

Jak jsem již uvedl v předchozích kapitolách, ve chvíli, kdy soud rozhodl, prozatím jen o úpadku dlužníka, je stále dlužník povinen k podání daňového tvrzení. Tato povinnost je delegována na IS až společně s usnesením o prohlášení konkurzu, na jehož základě dispoziční oprávnění k majetkové podstatě dlužníka získává IS.

¹²⁶ § 35c odst. 1 ZDP

¹²⁷ § 18 odst. 2 ZDP

¹²⁸ HRUBÁ SMRŽOVÁ, Petra, Petr MRKÝVKA a kolektiv. Finanční a daňové právo. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 2016, 2020, s. 353. ISBN 978-80-7380-796-2.

5.4. Dlužník a DPH v insolvenčním řízení

Jestliže se dlužník nachází v insolvenčním řízení a přesto je stále plátcem DPH, nastává pro něj změna v délce zdaňovacího období. Zdaňovací období je na základě ZDPH¹²⁹ zkráceno z období 3 měsíců (čtvrtletního období), na lhůtu 1 měsíce.

Za předpokladu, kdy je dlužník osobou s dispozičním oprávněním plní daňové povinnosti v reorganizaci, rovněž i dlužník jako PO bude správcem svým daňových povinností.

Jak bylo již několikrát zmíněno, avšak při jiných situacích, i pro dlužníka, kterému bylo schváleno oddlužení splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty je povinností platba DPH.

5.4.1. Délka zdaňovacího období pro platbu DPH

Na úvod této podkapitoly považuji za důležité zmínit zdaňovací období ve chvíli úpadku. Mohlo by se zdát, že právě úpadkem začíná nové zdaňovací období, ale není tomu tak. Původní znění § 99b odst.1 ZDPH obsahovalo ustanovení, které stanovovalo nové zdaňovací období s počátkem ke dni, ve kterém nabylo účinnosti rozhodnutí o úpadku a ukončeno bylo v poslední den shodný kalendářní měsíc. Z toho plynulo, že na základě úpadku bylo v průběhu kalendářního měsíce rozděleno zdaňovací období. S novelou č.170/2017 Sb., však nastává změna, a to s následujícím odůvodněním, že: „V § 99b odst. 1 se věta první zrušuje a věta druhá se nahrazuje větou „Zdaňovací období, v němž nastala účinnost rozhodnutí o úpadku, končí posledním dnem kalendářního měsíce, v němž nastala účinnost tohoto rozhodnutí.“¹³⁰ Cílem v novelě v tomto bodě tedy bylo, aby již nadále nedocházelo k rozdělení zdaňovacího období pro dlužníka (plátce DPH) na dvě různá období, tedy před úpadkem a po úpadku.

Důvodová zpráva¹³¹ k této novele uvádí, že na základě zrušení uvedeného ustanovení § 99 odst.1 ZDPH se postupuje s přihlédnutím k § 244 DŘ. Následně poté, co insolvenční soud vydá rozhodnutí o úpadku, je stanovena lhůta 30 k podání daňového přiznání pro plátce DPH, a to za zdaňovací období, respektive jeho část.

¹²⁹ § 99b ZDPH

¹³⁰ § 92 ea bod 108, zákona č.170/2017 Sb., zákon, kterým se mění některé zákony v oblasti daní

¹³¹ důvodová zpráva k zákonu č. 170/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti daní

Ani samotný § 99 ZDPH ve svém ustanovení nic nemění na výše zmíněném, když uvádí délku zdaňovacího období 1 měsíc bez stanovení výjimky, která by se týkala insolvenčního řízení. Ustanovení § 99b se vztahuje především na plátce DPH za čtvrtletní období.

Je zřejmé, že důvodová zpráva k zákonu č.170/2017 Sb., inklinuje a navrhuje k postupu podle DŘ s tím, že je možné zpozorovat jisté zjednodušení (zevšeobecnění) oblasti insolvenčního řízení při plnění povinnosti odvodu daní.

5.4.2. Oprava základu DPH

Problematika zabývající se opravou základu daně za dlužníkem, který se nachází v insolvenčním řízení obsahují § 42 a následujících ZDPH.¹³² Pojem opravy daně je nejčastěji používán za předpokladu, kdy je dlužníkovi navraceno plnění, které dlužník uhradil správci daně. Právě v tomto okamžiku je zpravidla institut opravy daně aplikován.¹³³

Pro opravu základu daně je však zprvu nutné, aby věřitel splnil podmínky pro uplatnění opravy daně. Konkrétní předmětná pohledávka musí být věřitelem řádně přihlášená, současně také zjištěna a samozřejmě je nutné, aby bylo na osobu dlužníka prohlášeno oddlužení, popřípadě konkurs. Dříve byla u několika důvodů možná oprava základu daně jen a pouze při konkursu. To však již dnes neplatí. Musí být zjevné, že není možné dosáhnout na plné uspokojení pohledávky, popřípadě je postačující, aby bylo řízení ze strany insolvenčního soudu zastaveno z následujících důvodů:

- odmítnutí, zamítnutí či zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení
- neschválení oddlužení, popřípadě zrušení již schváleného oddlužení

To vše za předpokladu, kdy je patrné, že majetek dlužníka nebude dostatečný proto, aby byli věřitelé uspokojeni.

Z pohledu tématu, na který je tato práce zaměřena je nejdůležitější § 46 ZDPH, a konkrétně jeho ustanovení zabývající se opravou daně v případě tzv. „nedobytné pohledávky.”

¹³² §42 a následující ZDPH

¹³³ BRANDEJS, Tomáš a kol. *Zákon o dani z přidané hodnoty. Komentář*. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 438. 978-80-7598-436-4

Na základě zmíněného ustanovení je oprávněním věřitele, aby opravil základ daně u nedobytné pohledávky za předpokladu, že je pohledávka pocházející ze zdanitelného plnění vymáhána na dlužníkovi dle ustanovení exekučního řádu, a zároveň nebyla doposud plně vymožena s tím, že od doby, kdy byl vydán první exekuční příkaz ve shodném řízení, již uplynula doba 2 let. Výše popsané však není možné provést tehdy, jestliže samotná exekuce není proveditelná z důvodu, který uvádí jiný právní předpis, který upravuje jiné řízení než řízení exekuční vedené dle exekučního řádu.¹³⁴ Rovněž může základ daně opravit věřitel ve chvíli, kdy pohledávka pocházející ze zdanitelného plnění již byla vymáhána prostřednictvím exekučního řízení dle exekučního řádu, avšak exekuce byla ukončena z důvodu nemajetnosti dlužníka.¹³⁵ Dalším případem je insolvenční řízení vedené na dlužníka, kdy věřitel řádně a včas přihlásil svoji pohledávku ze zdanitelného plnění, nejpozději však ve lhůtě, která byla stanovena rozhodnutím insolvenčního soudu o úpadku. Nadále jestliže dojde k úmrtí dlužníka a je zřejmé z výsledků plynoucích z pozůstalostního řízení, že pohledávka nebo buď v celém rozsahu, popřípadě ze své části uspokojena. Jako další podmínky pro možnost opravy základu daně se jeví nemožnost existence vztahů mezi dlužníkem a věřitelem uvedených v § 46 odst. 3, společně s 3 měsíční lhůtou a povinným doručením daňového dokladu k rukám dlužníka. Podle dřívější právní úpravy bylo nutné, aby konkrétní pohledávka vznikla nejdéle 6 měsíců před tím, než bylo rozhodnuto o úpadku. V současné době však již není povinností tuto podmínku splňovat. Je oprávněním věřitelů, aby výši DPH na výstupu opravili co do výše neuhraných pohledávek. Jak jsem zmínil v počátku této podkapitoly, dřívější možností bylo provedení opravy základu daně pouze při konkursu dlužníka. Dnes je tak možné učinit například také při reorganizaci podniku.

Pro IS z tohoto tedy vyplývají daňové povinnosti za osobu dlužníka, jako je například přijímá opravných dokladů podaných ze strany věřitelů současně s opravou daně na vstupu a další.

¹³⁴ § 46 odst.1 a ZDPH

¹³⁵ § 46 odst.1 b ZDPH

Nejasnosti panovaly také při problematice, zda je možné, aby byla oprava provedena k dlužníkovi, jenž už není tím, kdo platí DPH. O tomto však rozhodl Soudní dvůr EU v případě A-PACK CZ s.r.o. vs. Odvolací finanční ředitelství¹³⁶, ze kterého jasně vyplynulo, že plátce DPH v případě při zrušení registrace nezíská jakoukoliv výhodou, kterou byl potenciálně sledoval nečistě úmysly.

5.5. Dlužník a daň silniční v insolvenčním řízení

Náležitosti daně silniční a povinnost k jejímu plnění zmiňují již v předchozích kapitolách 4.2.4. a 4.4.4. Připomeňme si, že právní úpravu pro daň silniční představuje především zákon č.16/1993 Sb., zákon o dani silniční.

Daňové přiznání k dani silniční je podáváno následovně:

„(1) Daňové přiznání podává poplatník, jemuž vzniká daňová povinnost podle § 8 odst. 1, nejpozději do 31. ledna kalendářního roku následujícího po uplynutí zdaňovacího období, a to i v případech, jedná-li se o poplatníka, kterému přiznání zpracovává daňový poradce nebo poplatníka, jehož úpadek nebo hrozící úpadek se řeší v insolvenčním řízení. V přiznání se uvádějí i vozidla od daně osvobozená, kromě vozidel uvedených v § 3 písm. a) a b).

(2) Poplatník uvedený v odstavci 1 je povinen v daňovém přiznání daň sám vypočítat a zaplatit ji správci daně ve lhůtě pro podání přiznání. Při výpočtu daně v daňovém přiznání může poplatník uvedený v § 4 odst. 2 písm. a) změnit postup zvolený při placení záloh, přitom u téhož osobního automobilu nebo jeho přípojného vozidla nelze kombinovat sazbu daně podle § 6 odst. 1 a podle § 6 odst. 4.

(3) Poplatníci daně, kteří provozují vozidlo se sníženou sazbou podle § 6 odst. 9, nepodávají daňové přiznání, nemají-li daňovou povinnost u dalšího vozidla.¹³⁷

Jestliže se však jedná o dlužníka – PO, na kterého je prohlášen konkurs, tak s přechodem dispoziční oprávnění se stává IS tím, kdo je nucen podat za dlužníka daňové přiznání k dani silniční. (viz kapitola 4.4.4.)

¹³⁶ rozhodnutí SDEU, věc C-127/18

¹³⁷ § 15 ZDS

5.6. Dlužník a spotřební daně v insolvenčním řízení

Obdobně jako pro IS, tak samozřejmě také pro dlužníka platí při úpravě spotřebních daní zákon č.353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů. Za základ pro spotřebních daní je od odvozen od množství vyrobených produktů. Plátce spotřebních daní uvádím v kapitole 4.4.5., stejně tak jako délku zdaňovacího období, která činí 1 kalendářní měsíc.

Výjimku z výše uvedeného představuje zdaňovací období pro plátce, kterému hrozí úpadek, popřípadě je jeho úpadek řešen v insolvenčním řízení je konečným dnem zdaňovacího období ten den, jenž předchází dni, ve kterém nabylo účinnosti rozhodnutí o úpadku. Následné zdaňovací období je poté započato dnem nabytí účinnosti rozhodnutí o úpadku a ukončeno poslední den kalendářního měsíce, kdy insolvenční soud rozhodnutí vydal. Následujícími zdaňovacími období jsou pro plátce vždy kalendářní měsíce.

Poté co je insolvenční řízení ukončeno, současně s tímto dnem končí i probíhající zdaňovací období a nové je zahájeno den následující po dni ukončení insolvenčního řízení s koncem v poslední den kalendářního měsíce během kterého skončilo insolvenční řízení.

Daně splatné za výše uvedená zdaňovací období mají splatnost vždy do 40.dne od ukončení jednotlivých zdaňovacích období, kdy plátcí vznikla povinnost k jejich přiznání a zaplacení.¹³⁸

5.7. Dlužník a daň z nemovitých věcí v insolvenčním řízení

V této kapitole již jen zopakují informace, které jsem uvedl v kapitolách předchozích (viz kapitola 4.2.6. a 4.4.6.).

Je tedy povinností na základě výše uvedeného¹³⁹, že k podání daňového tvrzení při dani z nemovitých věcí je povinna osoba, která má k dané nemovitosti dispoziční oprávnění. Je tomu tak i v případě osoby, které hrozí úpadek nebo se již v úpadku nachází. Je povinností této osoby, stejně tak jako osob dalších, aby na základě zákona o dani z nemovitých věcí podaly daňové tvrzení nejpozději do 31.ledna následujícího roku po zdaňovacím období.

¹³⁸ § 136a, zákona č.353/2003 Sb., zákon o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů

¹³⁹ zákon č.338/1992 Sb., zákon o dani z nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů

Za rozhodný stav je považován ten, který je uveden v katastru nemovitostí ke dni 1. ledna daného roku (zdaňovacího období) a pro výpočet daně z nemovitosti je základem výměra zastavěné plochy.¹⁴⁰

Jestliže bylo daňové tvrzení pro daň z nemovitých věcí podáno v období předcházejícím, případně byla výše daně stanovena na základě moci úřední a doposud konkrétní nemovitá věc, na kterou se daň vztahuje, nedoznala změn, daňové tvrzení není podáváno.

¹⁴⁰ § 13b zákona č. 338/1992 Sb., zákon o dani z nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů

6. ZÁVĚR

Tématem mé práce bylo obecné seznámení s daňovými aspekty insolvenčního řízení, a to jak ze strany insolvenčního správce, tak také ze strany dlužníka.

V úvodu samotné práce jsem se zaměřil na informace o historickém vývoji daní. Následující kapitola obsahuje obecné pojednání o insolvenčním řízení od historie, přes právní úpravu a základní pojmy spojené s insolvenčním řízením, až po samotný průběh insolvenčního řízení.

Kapitoly čtvrtá a pátá jsou zaměřeny na hlavní téma práce, tedy daňové aspekty insolvenčního řízení ze strany insolvenčního správce a dlužníka.

V samotném závěru práce si dovoluji zmínit současnou situaci spojenou s pandemií SARS CoV-2, která panuje nejen v České republice.

Proto, aby byly zmírněny dopady pandemie SARS CoV-2 byl zákonodárci vydán zákon č.191/2020 Sb., zákon o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 (dále jen „*Lex COVID*”), známý především jako *Lex COVID*, který následoval *Lex COVID justice II*, a kterým byly prodlouženy lhůty uvedené v původní zákoně *Lex COVID*.

Jednou z několika oblastí, kterou tento zákon upravuje je insolvenční řízení.

Bylo a je povinností dlužníka, aby na svoji osobu podal insolvenční návrh v případě úpadku. *Lex covid* však tuto povinnost odložil na dobu s počátkem účinnosti tohoto zákona do uplynutí doby 6 měsíců od ukončení mimořádných opatření, která jsou s epidemií spojena.¹⁴¹ Nejpozdější termínem však je 31.prosince roku 2020.¹⁴² Proto nebude dlužník (popřípadě společníci, členové statutárního orgánu společnosti) odpovědný za újmu, která bude věřitelům způsobena porušením zmíněné povinnosti.

Tato povinnost však bude nadále platná pro dlužníky, kteří byli v úpadku ještě před okamžikem přijetí mimořádných opatření.

Z tohoto vyplývá, že pokud přijetí mimořádných opatření není příčinou úpadku, ustanovení *lex covid* se na dlužníky nevztahuje.

Prostřednictvím *Lex COVID* je poskytována také ochrana pro dlužníky před podáním insolvenčních návrhů ze strany věřitelů¹⁴³ od nabytí účinnosti zákona do 31.srpna 2020 s následným prodloužením lhůty do 31.6.2021.

¹⁴¹ § 12 *Lex COVID*

¹⁴² tato lhůta následně prodloužena do 30.6.2021

¹⁴³ § 13 *Lex COVID*

V tomto případě jsou ustanovení zákona aplikována bez toho, aniž by byla zohledněna příčina nebo období, kdy vznikl úpadek dlužníka.

Lex COVID také zavádí institut mimořádného moratoria¹⁴⁴, který má za cíl poskytnutí ochrany pro dlužníky, po kterých v důsledku krize vymáhají věřitelé své pohledávky mimo insolvenční řízení. Právo k podání mimořádného moratoria se vztahuje na podnikatele (dlužníky), kteří nebyli v úpadku k 12.březnu 2020, ale až v období následujícím. Mohou tak učinit před zahájením samotného insolvenčního řízení nebo v jeho průběhu. Dle původního ustanovení byli dlužníci nuceni k podání návrhu na mimořádné moratorium do 31.srpna 2020, ale tato lhůta byla stejně jako předchozí prodloužena na základě Lex COVID justice II do 30.6.2021. Účinky při vyhlášení mimořádného moratoria jsou shodné jako při vyhlášení běžného moratoria za standardní situace. Shodně nová úprava mimořádného moratoria umožňuje dlužníkům plnit peněžité závazky, které jsou nezbytné pro provoz podniku, případně pro odvrácení hrozící škody.

¹⁴⁴ § 31 bod 1 Lex COVID

RESUMÉ

The topic of my diploma thesis was "Tax Aspects of Insolvency Proceedings from the Perspective of the Insolvency Administrator and the Debtor". The diploma thesis in its text provides the reader with an insight into the already mentioned topic, and thus clarifies the above-mentioned issues. With the effort to address the basic tax aspects I focus mainly on the two most common ways of bankruptcy which are debt relief and bankruptcy. In practice, I encounter these types of debt relief mainly when performing activities for the insolvency administrator.

In the second chapter, the general development of taxes from antiquity through the Middle Ages to the modern age is described. I also mention and explain the development of taxes in the Czech lands from the beginning of the 10th century until the tax reform of 1993 with an indication of the current tax system of the Czech Republic. The third chapter is focused on the insolvency proceedings themselves, i.e. specifically on the historical development through legislation and entities to the course of insolvency proceedings from the beginning to its end.

Within the fourth chapter, I deal with the tax aspects of insolvency proceedings from the point of view of the insolvency administrator. In this section, I describe the legislation that regulates the topic, i.e. all tax aspects relating to the position of the insolvency administrator during the entire insolvency proceeding. The following fifth chapter, deals with the same issues as the previous chapter but it is focused on tax obligations this time from the perspective of the debtor. I provide information about the tax claims that are placed on the debtor from the beginning to the end of the insolvency proceeding. Finally, I summarize the information obtained during writing of this thesis and simultaneously, I present the current issues of the topic in connection with the SARS CoV-2 pandemic in the Czech Republic.

POUŽITÉ ZDROJE

Literatura:

Překlad KOZÁK Jan. *Manuův zákoník*. 2.vydání. Praha: Bibliotheca gnostica, 2019. ISBN 978-80-907600-0-4.

ČERMÁK, Aleš a Klára JIRKOVÁ. *Formování historie*. 2.vydání. Praha: Akademie výtvarných umění, 2013, ISBN 978-80-8710-837-6.

Kolektiv. *Římská říše*. 3.vydání. Praha: Extra publishing, 2020, ISBN 978-80-7525-314-9.

GRŮŇ, Lubomír. *Vybrané kapitoly z historie daní, poplatků a cla*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004, ISBN 80-244-0867-8.

HRUBÁ SMRŽOVÁ, Petra, Petr MRKÝVKA a kolektiv. *Finanční a daňové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 2016, 2020, ISBN 978-80-7380-796-2.

ČERVENÝ, Václav a Jarmila ČERVENÁ. *Berní rula*. Praha: Libri, 2003, ISBN 80-7277-058-6.

JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kolektiv. *DAŇOVÉ PRÁVO de lege lata*. 2.aktualizované vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018, ISBN 978-80-7380-687-3.

WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní: Díl druhý: řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, ISBN 978-80-7502-299-8.

MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení: z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, ISBN 978-80-7400-715-6.

HÁSOVÁ Jiřina a MORAVEC Ondřej. *Insolvenční řízení*. 2.vydání. Praha: C.H.Beck, 2018, ISBN 978-80-7400-715-6.

SCHÖNFELD, Jaroslav, Michal KUDĚJ, Bohumil HAVEL, Petr SPRINZ a KOLEKTIV. *Insolvenční praxe: Problémy a výzvy pro léta dvacátá*. Praha: C.H.Beck, 2020.

SPRINZ, Petr, Tomáš JIRMÁSEK, Oldřich ŘEHÁČEK, Milan VRBA, Hynek ZOUBEK a kol. *Insolvenční zákon: Velké komentáře*. Praha: C.H.Beck, 2019, ISBN 978-80-7400-753-8.

BRANDEJS, Tomáš a kol. *Zákon o dani z přidané hodnoty. Komentář*. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2019, 978-80-7598-436-4

Internetové zdroje :

<https://advokatnidenik.cz>.

<https://www.dauc.cz>.

<https://insolvency.justice.cz>.

<https://www.epravo.cz>.

<https://wikisofia.cz>.

<https://www.frau.cz>.

<https://www.dejepis.com>.

<https://cs.wikipedia.org>.

Právní předpisy:

Zákon č.156/1989, zákon o odvodech do státního rozpočtu, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č.586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č.16/1993 Sb., o dani silniční, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č.340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č.589/1992 Sb., zákon o pojistném na sociální zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č.592/1992 Sb., zákon o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č.182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů (insolvenční zákon)

Zákon č.99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č.312/2006, zákon o insolvenčních správcích

Zákon č.31/2019 Sb., zákon, kterým se mění zákon o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů (insolvenční zákon)

Zákon č.235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č.280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č.16/1993 Sb., zákon o dani silniční, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č.338/1992 Sb., zákon České národní rady o dani z nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č.170/2017 Sb., zákon, kterým se mění některé zákony v oblasti daní

Důvodová zpráva k zákonu č. 170/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti daní

Zákon č.338/1992 Sb., zákon o dani z nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č.191/2020 Sb., zákon o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 (Lex COVID)

Judikatura:

Rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie SDEU, věc C-127/18

Seznam zkratk:

ZDP – zákon o daních z příjmů

DPH – daň z přidané hodnoty

VZP – všeobecná zdravotní pojišťovna

IS – insolvenční správce

IZ – insolvenční zákon

DŘ – daňový řád

V.O.S. – veřejná obchodní společnost

ZDPH – zákon o dani z přidané hodnoty

FO – fyzická osoba

PO – právnická osoba

DPFO – daň z příjmů fyzický osob

DPPO – daň z příjmů právnický osob

ZDS – zákon o dani silniční

Lex COVID - zákon o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2